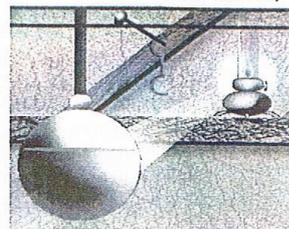

LÆR, SKO OG SKINN

PRIS KR. 50,-

ET UAVHENGIG BLAD OM

SKINN, LÆR, KUNST, HÅNDVERK, KULTUR, HANDEL, INDUSTRI

NR. 1-2008

PUBLISERT AV: ALF LUNEBORG

ISSN: 1502-2501

Robb Barr (1950-2002)
Arbeide; African Lion
Foto fra; The Legend of Leathercraft, 2007

Adresse. Lær, Sko og Skinn, PB. 5150 Majorstuen, 0302 Oslo, Norge

Fra redaksjon

Ennu en utgave av dette blad eller bladfille eller hva det nå måtte kalles er ferdig og ikke lite arbeid ligger bak . Noen mener bladet driver for stort,men det er å sette tingene på hode, det er store ting som skjer angående skinn ,lær, både her i landet og i omverden og det er hva bladet skriver om. Også på dette område er verden blitt mindre gjennom verktøy,bøker ,videoer, håndverkere og ideer som kan være like brukende, nær sagt hvor som helst man måtte bo.LCSJ nr.2-Mar/Apr. 2008, kunne medele at de såkalte <Leather Art Tours" var kommet i gang på ny. Det er jo en ide som også lærhåndverkere her i landet kunne ha nytte av og noe å tenke på kanskje?. Ellers når nu denne utgaven av Lær,Sko og Skinn sendes ut så håper utgiver at alle som mottar bladet finn noe av inntresse i det når det hentes i postkassen eller at de i det minste reflekterer over hvordan et blad som dette burde være og at de skriv om det,gjerne her i bladet. Sånn kan det bli bedre all den stund man jo tror at det er liv laga for et blad av dette slag. Neste utgave kommer i November/Desember og det skulle være god tid til alle å få laget et bidrag til bladet. Ha en skinn og lær rik sommer.
PS. Takk til alle som har stillt opp slik at det har kunnet bli enu en utgave av dette blad.

Red.

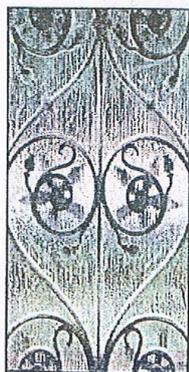
Innhold

S.1, African Lion, av Robb Barr, S.2, Fra redaksjon, Innhold, Kulturhåndverk. S.3,Basket Weave. Makramesmykkeveske, av Patrice Torres, foto, "Lommebok i okselær". S. 4-5, Punsler, introduksjon til bruk av punsler,mønsterbilag.S.6,Artikkel; <De glemte arkiver>. S.7, foto, "Fra søndagsmarked" S.8-9, Gatelangs. S.10-11, Glimter fra Rørosmartnaen,S.12, Maskinkompaniet i Trondheim,80 års jubileum. S.13, <Under Huden> en utstilling av Solveig Ovanger, Kunstbanken Hamar. S.14, Industrisøm Stoa, Arendal. S.15, Oslo historie i glemmeboken?, Sommerakademiet S.16-17 og bilag; Nenestisk skinn søm fra tundraen,omkring en utstilling i Tromsø Museum. S.18-19, Klaus Graae, I København, 40 år med skinn og lær.S.20, Skinnsmedene i København, ved et 40 års jubileum. S.21, Fotoglimt fra kurs på Skinnläven, Vikingmarked. S.22, Filipstad, Sverige S.23, Oxhålja,5-7 september 2008. S.24-25, Fra Marsimartnaen, Levanger, Rådyrskinn, Fosen Folkehøgskole. S.26, Skinn i Sunne(Värmland) S.29, Mela Martnaen. S 30-31,kronikk; De eldste norske markeder,av Sigurd Grieg. S. 32, <Macht,Leder,Lust>, en utstilling i det tyske lær og skomuseum Offenbach,Tyskland.

Kulturhåndverk

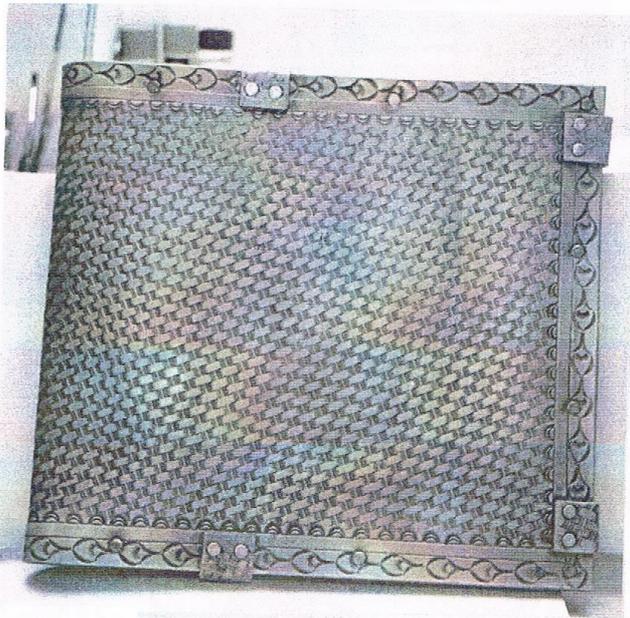
<Avtrykk fra fortiden-Utrykk for øyeblikket-grunnlag for fremtiden>
Om en utredning av Ase Vigdis Festervoll

Dette blad omtalte denne utredningen/rapport i Nr.2-2007. Det er nå mulig og få lest hva som står i den både på nett og i papirutgave. Papirutgaven kan bestilles fra departementens informasjon og Pressesenter mens nett adressen er;[WWW.regjeringen.no/nb/dep/kkd/dok/høringer. Html?id=1958](http://WWW.regjeringen.no/nb/dep/kkd/dok/høringer.Html?id=1958). Rapporten er ute til høring til 5 juni-2008, hvilket jo er litt knapp tid i tilfelle noen av dette blads lesere ville sette seg inn i hva som står i den og komme med synspunkt. Så langt dette blad oppfatter denne rapport så blir den veldig generell, og om noen av de synspunkt som fremkommer i den skulle bli til virkerlighet så vil det nok kunne gangne enkelte skinn/lærhåndverkere el. foretak/bedrift men at bransjen som helhet burde søke å få utarbeidet sin egen utredning/rapport om tingens tilstand.(bilde til høyre viser rapportens forside).

K
U
L
T
U
R
H
Å
N
D
V
E
R
K

AVTRYKK FRA FORTIDEN
UTTRYKK FOR ØYBLIKKET
GRUNNLAG FOR FRAMTIDEN

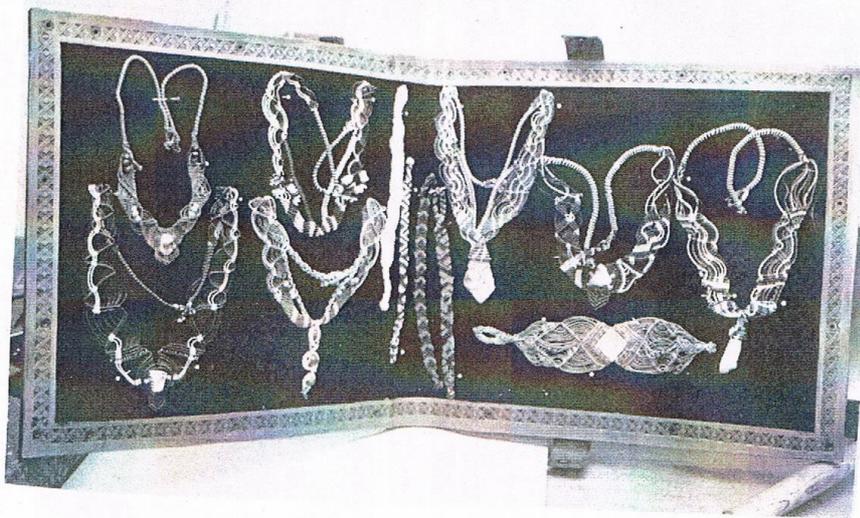
Basket Weave, Makrameveske

Av Patrice Torres

Tekst/Foto: Lær, Sko og Skinn.

Makramesmykke veske i lær.

Dette basket weave arbeidet er laget av Patrice Torres og er en makrame-smykkeveske dekorert med en X 534 Basket Weave på sideflatene. Langs ytre kanter er det brukt en veiner V.412 til blomst dekor og en camuflage C.709 til blomstersenter. (Ivan punsler) oksyderte nittere(8mm) holder remmer på plass og 15 med mer oksyderte trykknapper holder vesken sammen. Innvendig langs kantene er brukt en Geometriks, g. 538. Veskemålene er ca. 40 x 40 cm og vesken er holdt i en mørk brun farge og sort i blomster langs kantene.

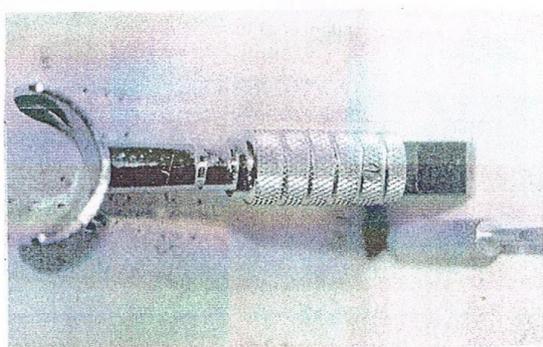

Lommebok i Okselær.

Denne lommeboken i okselær er laget av Arne Markussen jr. Ser man nærmere etter så er den flott dekorert og den har en svungende bue i lokket. Og kanskje skulle den skjule enno flere finesser som man ikke ser. Så derfor har bladet hvert i kontakt med lærmakeren og spurt om han ikke kan lage en artikkel om denne lommeboken han etter sigende bruker til daglig, gjerne medfølgende noen foto. Og det var noe han sa seg villig til, så i neste utgave vil en få vite hvordan den er blitt så fin som et nærmere ettersyn fortell om.

Swivelkniv, med lite skrujern

Introduksjon til bruk av punsler basert på et basic iwan begynnersett på seks punsler og swivelkniv.

De seks punsler i et begynnersett

Punsler

Punsel	Grupper
B 197	Beveler
P 206	Pear Shader
A 104	Backgrounder
S 705	Seeder
C 431	Camouflage
V 407	Veiner

Til Leseren

Swivelkniv og punsler er en mye brukt teknikk i lærhåndverk og er utviklet i Amerika slik teknikken i dag kjennes. Bladet viser her et basis sett av punsler og et swivelkniv som kan danne utgangspunkt for å lære å mestre teknikken. den er mest vanskelig for en kommer i gang.

Swivelkniv

Som det kan sees på fotoet og illustrasjon så er en swivelkniv et verktøy som holdes med peke-fingeren i bøylen øverst og tommelen, langfinger og ringfinger på trommelen. Det finnes flere forskjellige typer blader.

1. DYBDE NÅR DU SKJÆRER SKJÆRER KAN VARIERE IKS PÅ 2,5 mm LÆR ER 0,5-0,5 mm TIL ET FLOTT RELIF

2. HVORDANT HOLDE EN SWIVEL-KNIV

SKJÆR ALLTID MOT DEG SELV

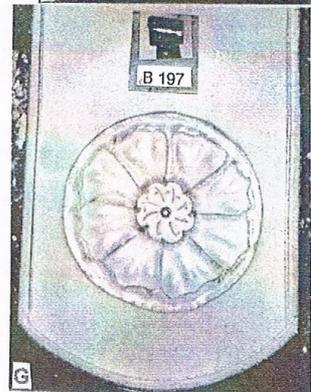
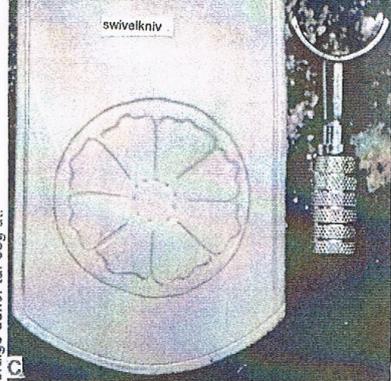
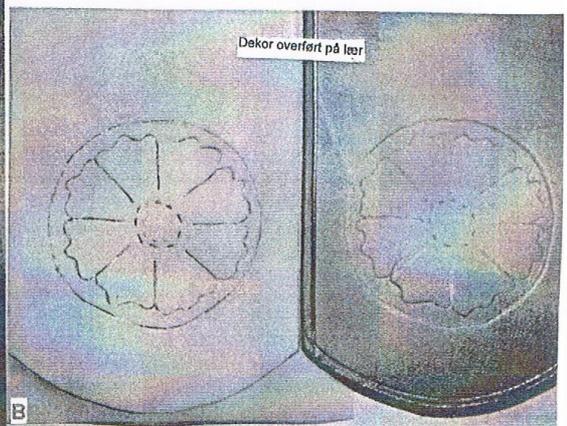
3. HVORDANT SKJÆRE RIKTIG

GALT RIKTIG GALT

1. Dybde når du skjærer kan variere, f.ks. på 2,5 mm tykt lær er ett under 1 mm dypt nok til et flott relif. Hold kniven skrått.
2. Hold kniven som vist på illustrasjon og skjær alltid mot deg selv.
3. Skjær alltid med kniven i 90 grader dersom ikke annet er opplyst. A og C er galt og gir skjev skjæring. B er riktig.

Foto illustrasjon som viser en mulig måte blandt flere å bruke et begynnerværsett sett på.

Foto A viser papir malen med påtegnet blomsterdekor; i midten er den tegnet på kalkerpapir og ved siden av er den utskårne modellen i lær. Foto B viser blomsterdekoren overført på lær med hjelp av den spise enden på et regeljern. På Foto C er dekoren skjært med swivelkniv. Merk at blomster sentret har en prikket linje, skjær aldri linjer som er prikket på noe mønster til lærarbeide. Foto D viser hvordan punsel P 206 skaper dybde/reliff i blomsterkronen. På Foto E er punsel C 431 brukt til å lage et blomstersentret utfyllt med bruk av punsel S 705 samt at det ved hjelp av swivelkniven er gjort noen dekorative små snitt i blomsterkronen som illuderer nervtråder. På Foto G er punsel B 197 brukt til å lage kanter av blomsterkronen og sirkel, slik at læret i mellom blir presset ned. På Foto H er punsel A 104 brukt til å lage en jevn reliff bakgrunn mens på Foto I er punsel V 407 brukt til å lage en dekorativ kant omkring samt at dekorative snitt er gjort i blomsterkronen som illuderer nervtråder. Foto J viser en type finish som brukes til å forsegle lærportene etter at at gjenstanden er ferdig, det finnes flere typer av denne, spør en forhandler. Foto K viser hvordan den ferdige dekor tar seg ut.

de glemte arkiver de glemte arkiver de glemte arkiver de glemte arkiver de glemte arkiver

Om sko og museum.

Kommer man bort i opplysninger om forsøket til dannelse av et skomuseum her i landet like opp til og i begynnelsen av andre verdenskrig så vil man kanskje forundres etterhvert hvorfor det ikke ble noe mer av det etter krigen. Og videre, hvor ble det av de mennesker som holdt på med det? Bladet har tidligere skrevet om en av dem, redaktøren for det blad som den gang

het Lær, Sko og Skinn, Richard Seligmann uten å ha vist noe om de andre som var med. Således blir det litt bemerkelsesverdig, den litt enkle behandling dette emnet har fått i ettertid, og ikke mindre oppsiktsvekkende, historisk sett på dette område, når det står i en av bladets Sko, s artikler (Sko, Nr. 1, 2005) under overskriften <50 år siden Skorådet ble dannet> at Marcus Halvorsen ble valgt til Skorådets første formann for 50 år siden. Således vet man iallefall hvor han ble av. Den selvsamme Marcus Halvorsen var også med for godt å vel 60 år siden da forsøket på dannelse av et skomuseum fant sted, noe som strandet p.g.a. andre verdenskrig.

Idehistorisk.

<Finansieringen av skorådets virksomhet> står det videre å lese om i artikkelen < skjedde ved at skofabrikkene her i landet avregnet med skoforhandlerene et beløp som svarte til 0,3% av salget innregnet i fakturaprisen- samt ved hjelp av middler som forøvrig ble tilveiebrakt av de deltagene organisasjoner eller dens medlemmer og andre firmaer el. organisasjoner i bransjen>.

Idehistorisk er det lett å tenke seg at dette like gjerne kunne ha skjedd som finansiering av et skomuseum med Marcus Halvorsen i spissen om ikke en krig hadde kommet i veien, men som det ble, ble det til finansiering av et skoråd etter denne krig uten at man vet hvilke oppgaver som kunne ha hvert tillagt et skomuseum.

Marcus Halvorsens gjenferd?

Dette skoråd ble i år 2000 nedlagt, detts virksomhet hadde da hvert bl.a. å være et bindeledd mellom butikk, forbruker, klageinstans og fabrikk ved eventuelle feil på sko kjøpt i en foretning. Det het ved nedleggelsen at kjedene selv skulle gjøre det arbeide som Skorådet i sin tid gjorde. Ved nedleggelsen av Skorådet ble Skoforlaget dannet som også fortsatte utgivelsen av bladet Sko som er talerør for det som er tilbake av norsk skoindustri.

Det som var av arkiver etc.etc. like fra Marcus Halvorsen dager som Skorådets første formann ble gitt til avd. for Skoindustrien ved Industrimuseumene i Tistedal ved Halden som igjen bestyres av Halden Historiske Samlinger.

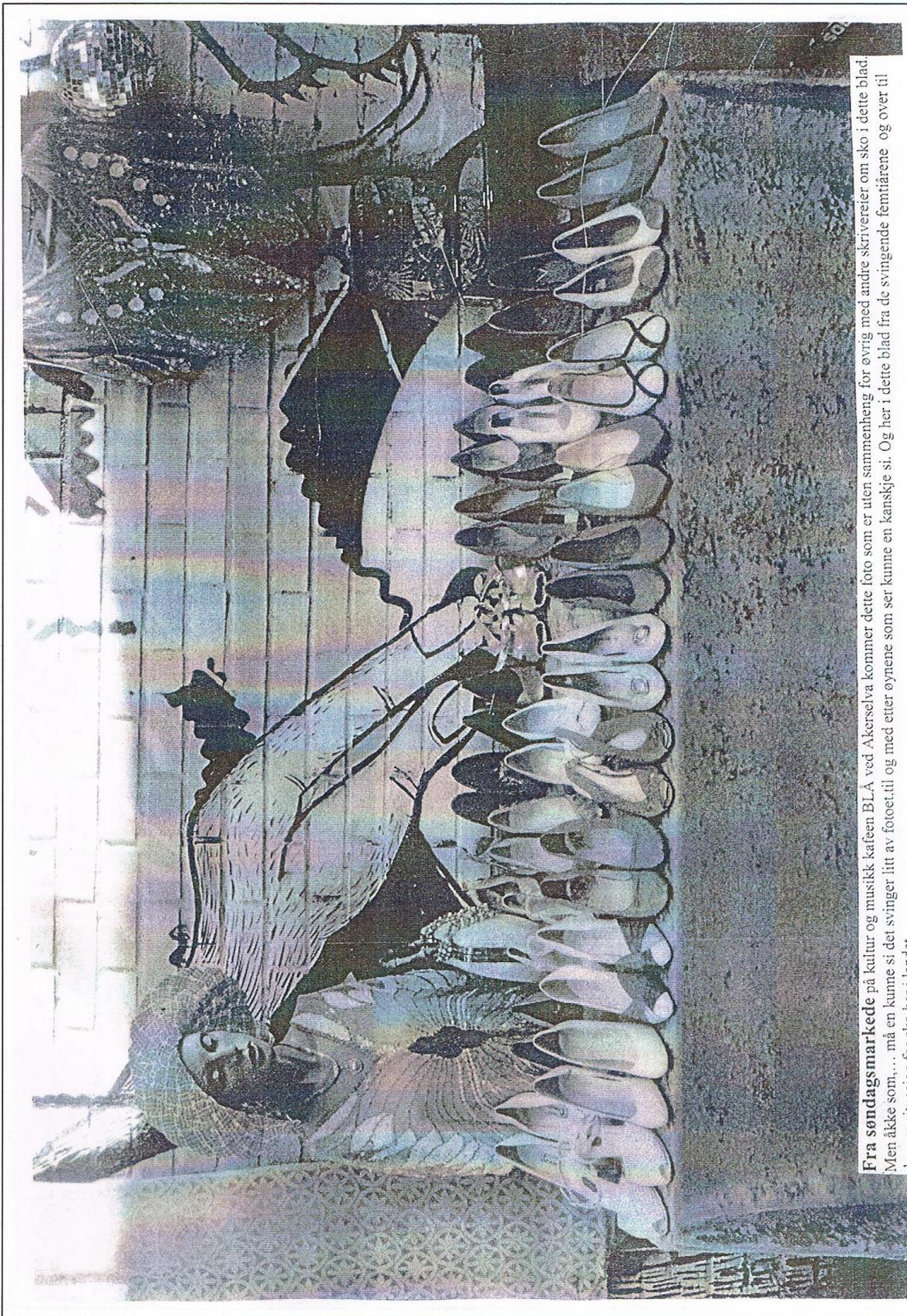
Når så i tillegg Marcus Halvorsen var fra Halden så er det en rød tråd i historien like til fra det første forsøk på dannelse av et skomuseum til opprettelsen av en Avd. for Skoindustrien ved Industrimuseumene i Tistedal ved Halden som også har klart å samle alle tråder angående norsk skoindustri i sin hånd men uten at dette museum noengang publiserer noe omkring sin virksomhet eller innhold eller nyanskaffelser med bl.a. det resultat at ikke særlig mange egentlig

vet hva som befinner seg i det nedlagte Skorådets arkiver og hvilken offentlig inntresse det kunne ha eller hvilken offentlighet som kunne ha inntresse av arkivet forde det er taust omkring det.

Bladet Sko, en anakronisme?

Idehistorisk videre, så har ingen av aktørene, etter hva dette blad mener, som har hvert involvert i utviklingen av Skorådet, klart å sikre de inntekter som lå til grunne for Skorådets drift til videre bruk for norsk skinn, lær, sko, industri og håndverk etterhvert som norsk skoindustri gradvis ble utkonkurrert og de små skobutikkene forsvant mens de store globale skokonsern og butikkkjeder overtok markedet uten at de ble avkrevet de samme 0,3% av salget innregnet i fakturaprisen. Hvilket jo er penger som bl.a. kunne ha hvert med på opprettelse og drift av et skomuseum.

Det relativt nylig opprettede Skoforlaget som fortsetter utgivelsen av bladet Sko lever videre på oppsparte midler fra Skorådets dager, altså som rentenister og kanskje som en anakronisme fra en svunnen tid?. Dersom t.eks. Skoforlaget på noen måte skulle gå konkurs og derav at bladet ikke kunne utgis mer så blir det siste fra den gamle industri borte. Og da kunne det kanskje ha hvert en god ide at innhold i arkivene var både mer allment kjent og tilgjengelig, bare så hverken arkiver eller innhold glemmes. Det er nå 8 år siden de ble satt på bort, på lager?

Fra søndagsmarkede på kultur og musikk kafeen BLÅ ved Akerselva kommer dette foto som er uten sammenheng for øvrig med andre skrivereier om sko i dette blad. Men åkke som, ... må en kunne si det svinger litt av fotet,til og med etter øynene som ser kunne en kanskje si. Og her i dette blad fra de svingende femtiårene og over til dagens situasjon for sko her i landet.

Oslo

G A T E L A N G S

Trondheim

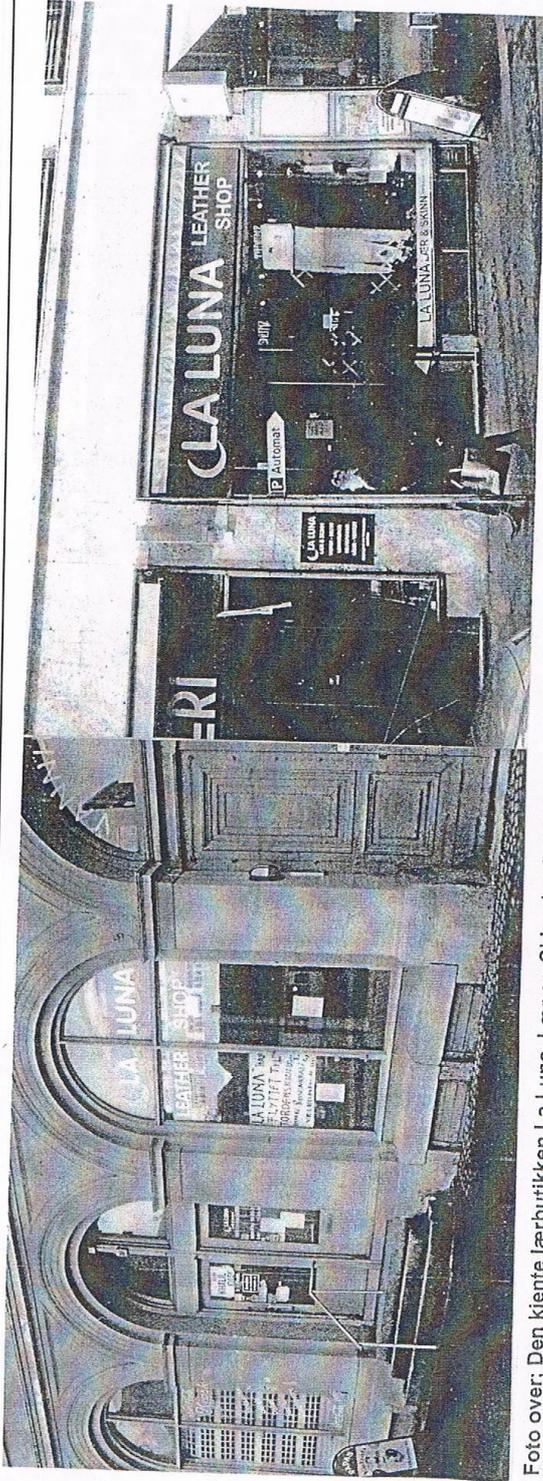
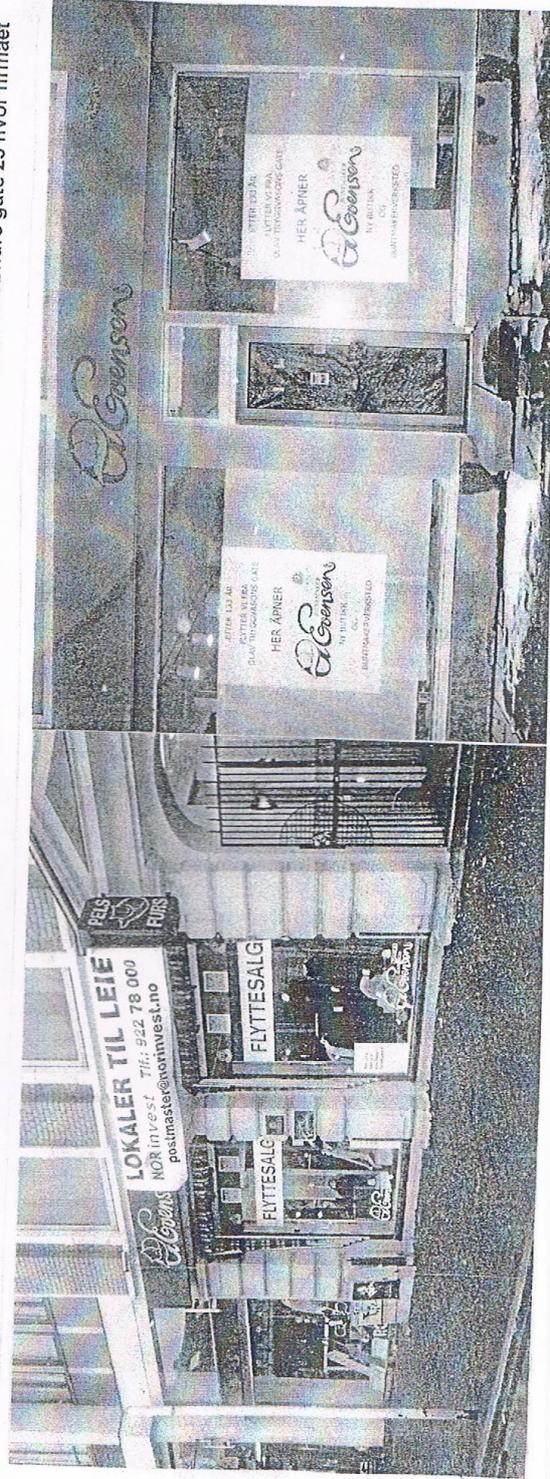

Foto over; Den kjente lærbutikken La Luna Lær og Skinn i oslo flyttet i en nye år fra Rådhusgaten 30 B til Tordenskjoldsgate 12, inngang Rosenkrantzgate.

Foto under; Etter 133 år i Olavs Trygvassongate 16 i Trondheim flyttet buntmakerfirmaet A. Evensen AS i februar til Søndre gate 23 hvor firmaet åpnet ny butikk og verksted.

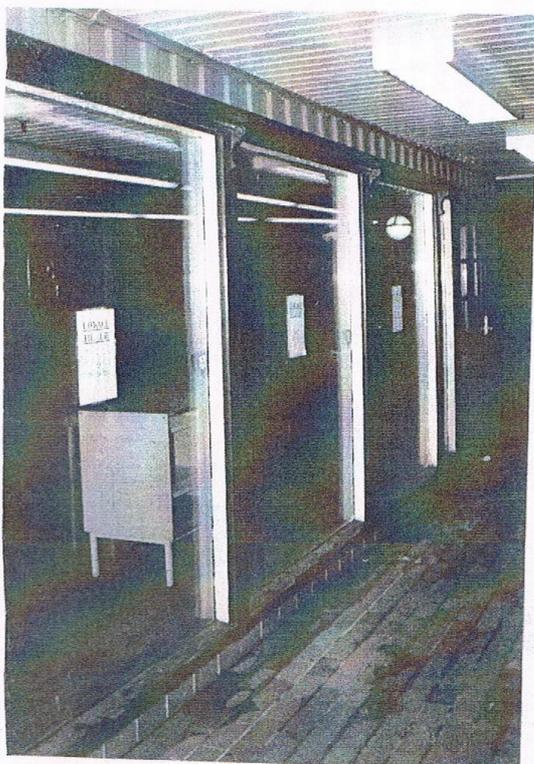

Tromsø

G
A
T
E
L
A
N
G
S

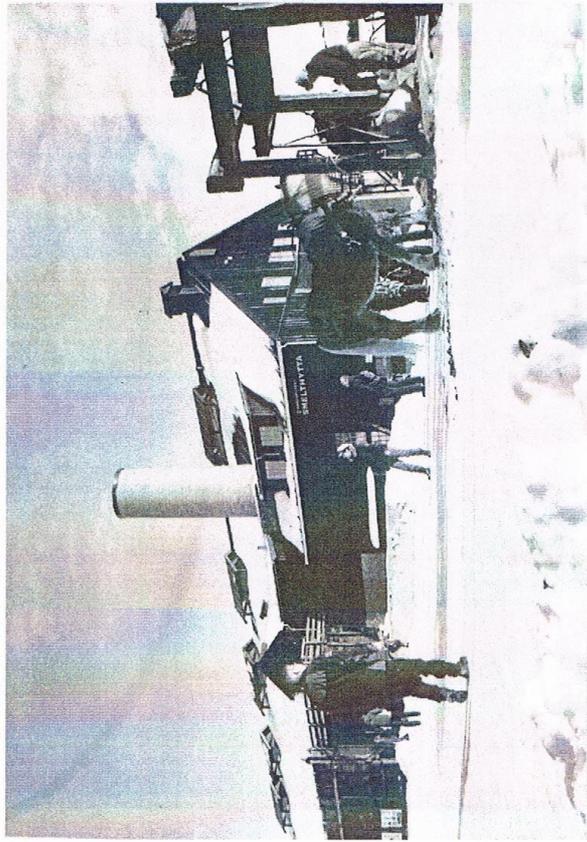
Skohuset, Tromsø.

Den kjente skoforetningen Skohuset i Tromsø ble nedlagt vinteren 2008. Foretningen ble startet i 1946 og holdt det således gående i 52 år. Innhaver Stein Erik Baardsen går over i pensjon.

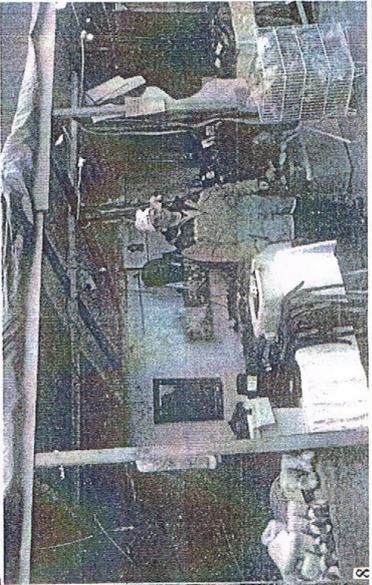
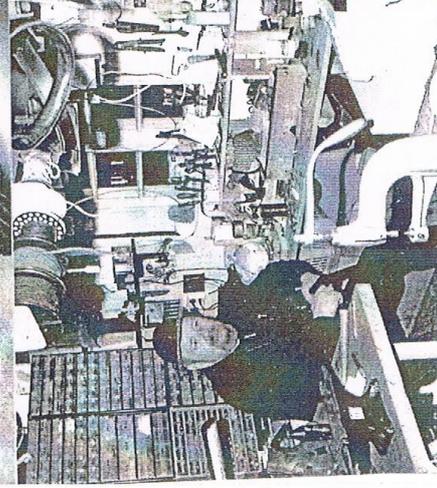
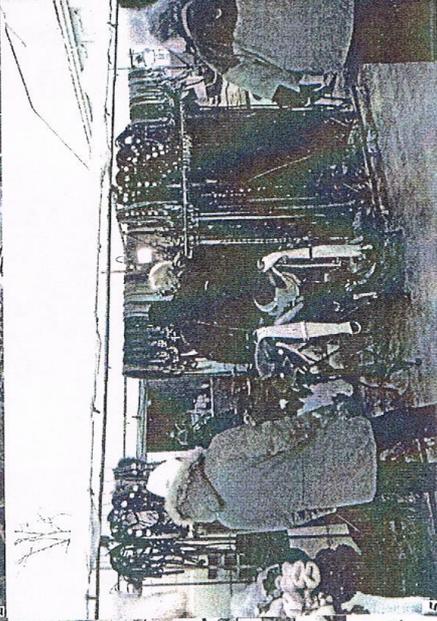
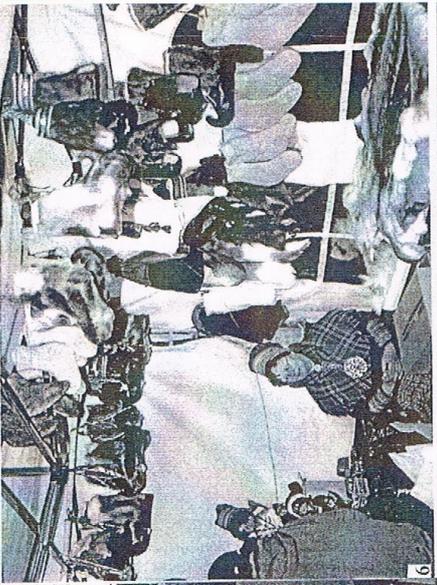
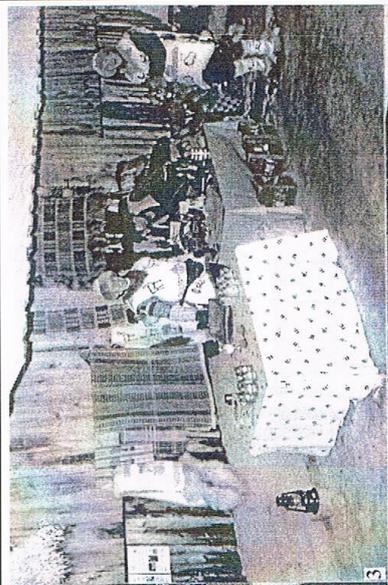
Skomakeriet, Tromsø.

Fotoet til høyre viser skomaker Jan Oppdal i ferd med å fjerne skiltet til sin verksted og fotoet til venstre viser de tomme lokaler. Skomakeriet i Tromsø slutter etter 13 år og skomaker Jan Oppdal begynner i nord-norsk ortopediske verksted med oppbygging av sko og litt andre skinnarbeider

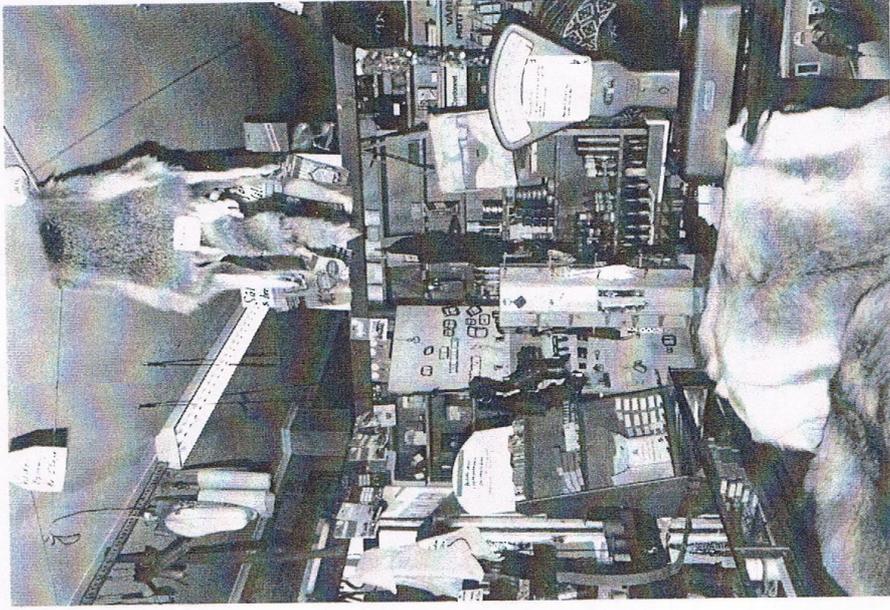
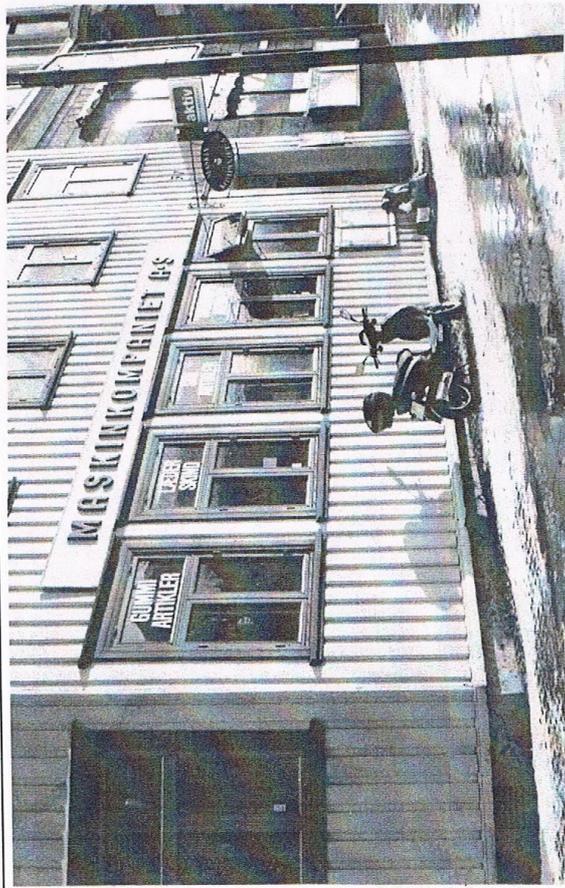
Glimter fra Røros marten, 2008

- I grunnen var det litt på lykke og fremme at bladet tok turen til Røros mariken dette år , vel vitende om at det skulle holde på et par salmakere i Smeltehytta og vel innefor begynte det med: .....
- "Hei, jeg lurte på om jeg kunne skrive litt om dere, jeg leste om dere i martnasbladet, jeg lager et lite blad selv, Lær, Sko og Skinn?"
- "Hva kalte du det for?" "Lær, Sko og Skinn" "Hvor holder det til da?" "I Oslo"
- "Jeg handler mye lær der, hos Hemsén, kjenner du til dem?" "Ja" "og på Skinnlåven". Begge velkjente firmaer og det viser seg etterhvert at det er Roy Høylen bladet er kommet i snakk med og som sammen med sin kompis (John Mork) har holdt stand i Smeltehytta i 7 år.De kommer fra henholdvis Kvikne, hvor Roy Høylen har Salmakerverksted og Vågå hvor John Mork har smie og salmakerverksted.
- "Kunne jeg gjøre noen foto?"
- "Da må jeg rydde først og dessuten så er ikke John her, han er straks tilbake, så om du venter litt så" ..... Og sånt blir det og i samtalens løp spør bladet Roy Høylen ; Er du selvlært eller?"
- "Jeg har en del kurser på Starum og har drevet på i elleve år og John har holdt på i 15 år"
- "Har dere nok å gjøre?"
- "Ja, jeg har det på hobbybasis og John er nå pensjonist". Vi ser på en del av tingene de har laget, bl.a. et bogtre av John Mork med seletøy og mange vakre hodestalle henger fremme.
- "Er det bra salg på disse ?" vil bladet vite
- "Ja, jeg selger nå en 10 15 stykker i året"
- Så dukker John Mork opp og en liten samtale tar til ; "Stemmer det at du har drevet på i 15 år med salmakeri?"
- "Nå jeg har nå holdt på siden jeg var guttunge og siden med gårdsbruk og lær ved siden av, og en stund drev jeg som sitomaker"
- "Var det på Vågå?"
- "Ja"
- "Tror du jeg kan ta noen foto å ha i bladet?". (Noen foto ble det, og av de det er plass til i denne utgave av bladet så sees glimt av Smeltehytta til venstre og til høyre glimt av den stand Roy Høylen (sittende til høyre) og John Mork(stående til venstre nærmest bordet i prat med en kunde) hadde dette året på Marthaen.

Fotoglimt fra Røros martnaen 2008

1. Smed og Salmaker Knut Botngård, Bjung
2. Pelsverkstedet Knut Poverud, Kongsberg
3. Krekling og Villsau, Engerdal
4. Onseyens snekker og Skomakerbu, Røros
5. GT. Import v/ Galal Takeldin, Borgenhaugen
6. Sami Souvenir & Duodji v/ Inga og Ole Eira, Kautokéino
7. Finnskog Skinn v/ Aktiv jakt og Natur-opplevelser, Nordkisa.
8. Buntmaker Finn Salomon, Jevnaker

Maskinkompaniet, Trondheim. 80 års jubileum.

Etter hva bladet forsto nå i vinter så hadde firmaet Maskinkompaniet i Trondheim denne vinter holdt på i 80 år men innehaver Sverre Dahl ville ikke høre om noe jubileums snakk før 100 års jubileumet. I allefall så bringer bladet bl.a. noen interiør fotos fra denne tradisjonsrike forretning. Foto nede til venstre viser Sverre Dahl i sin daglige virksomhet.

<Under Huden> en utstilling av Solveig Ovanger, Kunstbanken, i Hedemark Kunstsenter, 29 mars-25 mai.2008

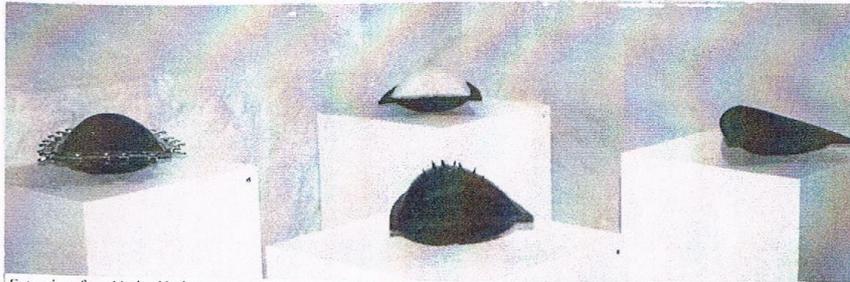

Foto viser fra <Under Huden>; øverst til høyre nr.13 "Nærvær", materiale; okselær, styrofoam ,nr.14 "Fravær", materiale; Okselær nede til høyre, nr. 15 "Kontroll", materiale; okselær, metallklemmer og nr.16 "Motstand", materiale; okselær.

Utstilling i grenseland! Bladet bringer på denne side noen foto fra en utstilling holdt i Kunstbanken, Hedemark Kunstsenter av Solveig Ovanger kalt for <Under Huden>. Og kanskje kan det sies at den besto av tre deler (forsøkt?) sammenføyet i et hele? Første del <Variasjon> viste fra gjenstand 1 til 11, bortsett fra nr.8 skulpturelle vesker med utgangspunkt i mer tradisjonelt lærhåndverk mens hoveddelene <Under huden> hadde 6 arbeider og en del kalt for <Omsluttende> hadde 5 arbeider pluss at det var to arbeider med benevnning <Kropp> utstilt, det ene av disse var foto. Til sammen ble 24 arbeider utstilt. Hva angår veskene i <Variasjon> så synes bladet at de som skulpturelle vesker ikke kom helt til sin rett hengende opp på vegg og hadde heller sett at de var stående på sokkler/eller i glassmontre hvor materiale og lys skapte den visuelle effekten. De mer tematiske nyskapende figurative deler av utstillingen og gjenstander av forskjellig materiale i til dels samme form gav et vekslende inntrykk som fra utgangspunktet kan transformeres til å gjelde overflate dybde i mange forskjellige sammenhenger. Alt i alt var det en inntresang utstilling som ved litt mer "utstillingsbearbeiding" burde ha betydning utover i skinn, lær, kunst og håndverkssammenhenger. Kunstbankens eget programhefte har med en omtale av utstillingen og det finnes en egen utstillingskatalog (pris kr.50) med introduksjon til Solveig Ovangers arbeider gjennom et lengere tekst om hud (lær) som materiale og metafor innenfor en sammenheng av norsk kunsthåndverk skrevet av Svein Inge Pedersen, kunsthistoriker og daglig leder av Nordnorsk Kunstner sentrum. Både programhefte og katalog kan etterspørres på Kunstbanken, Hedemark Kunstsenter. www.kunstbanken.no.

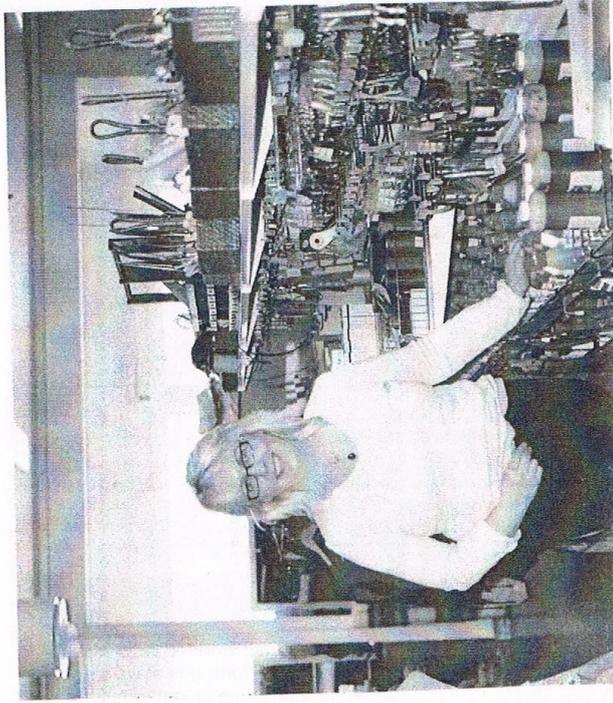
Foto viser fra <Under Huden> , til høyre, nr.17, "Hudløs" Materiale; okselær og nr. 18 "Erindring", Materiale; Membran av steinbit.

Kunstbanken, Hedemark Kunstsenter

Foto til høyre viser Kunstbanken, Hedemark Kunstsenter som ble Opprettet i 1996 av Kunstnerorganisasjoner og Hedemark Fylkeskommune som stilte den gamle Norges bank bygningen til rådighet. Sommeren 1997 var den første utstillingen i den 100 årige bygningen som etter hvert har fått ny tilbygg i to trinn, først ved arkitekt Finn Utheng så andre byggetrinn våren 2003 ved arkitektene Anderssen og Fremming. Kilde for omtale av Kunstbanken: Kunstbanken, Hedemark Kunstsenter, Program 2008

Foto viser fra: "Omsluttende 2", materiale; Okselær, tre.

Industrisom, Sjóá, Arendal

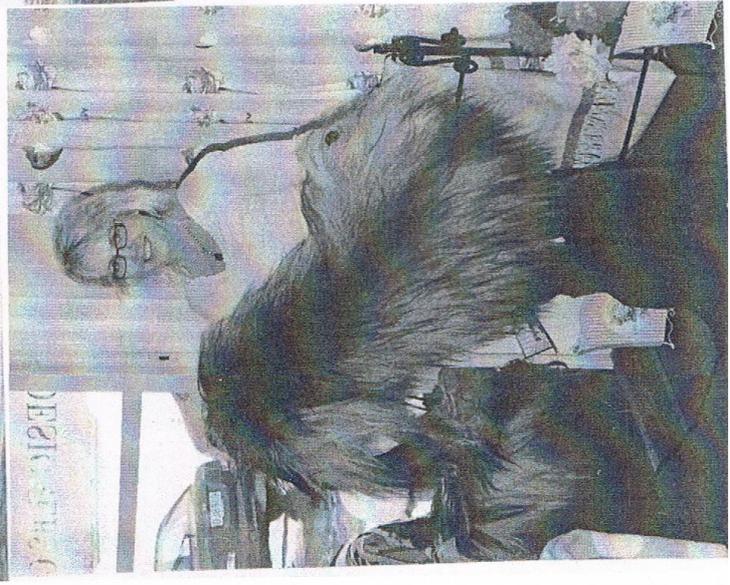
Kansje mange nikker gjenkjennede til navnet Industrisom, hvortil bladet tok turen i slutten av Mars nyskjerrig på historien til dette firma som figurer i bladens annonsespalter og kom der i prat med Frøydís Carlsen som kunne fortelle at >Industrisom ble startet i 1986, i kjelleren på privatboligen (Nedenes). Siden har det gått 22 år. Vi begynte med mye lær og skinn til og med hesteutstyr samtidig som vi lagde båttuter og slik hadde to bein å stå på>

L.S&S:>Driver dere med møbelstopping også?>
>Det har vi hadt hele tiden, ettervert solgte vi ut hesteutstyret, det ble for mye spekter, skulle vi bli gode på noe, kunne det ikke være for mye?>

L.S&S: <Dere reiste på markedet før, gjør dere det nå også?>
<Vi reiste masse før> kunne hun fortelle< men ikke nå lenger, det bli for dyrt>

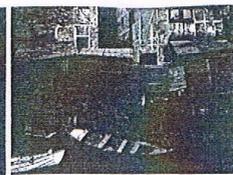
L.S&S:<Hva gjelder lær og skinn, er det stort sett knivmakerutstyr dere selger nå?>
<Ja, men vi har jo en god del belter og spennere også og dessuten verktøy til alle slags lærarbeider og vi er store på møbelhud. En annen side av det er at det ikke lenger svarer seg å lage en produktkatalog for skinn og lær, i sin tid kostet det 100000 å lage en katalog som varte i et par år, det blir helt urealistisk nå, men vi har mye på lager som vi kan skaffe og bl.a. så sender skomakerne fks. i Grimstad og Arendal folk hit som kjøper det de trenger mens skomakerne gjør jobben> Og det er kansje tidens løsen, et samarbeid der det går ant. På vei ut av døren får bladet vite at de har tilbud på spelsauskinn fra Froland Slakteri og lover å skrive litt om de også.

Fotoene; Øverst til venstre viser Industrisoms nye flotte lokaler, øverst til høyre, Frøydís Carlsen med noe noe av sortimentet til forskjellige typer lærarbeider, og nederst til høyre de flotte spelsauskinnene med grå/sorte fargenyanser

1. Slakteriet i Schweigaardsgate
 Det største slakteriet i Oslo ble bygget i 1868 på Schweigaards gate. Det var et av de største slakteriene i Norge og ble senere utvidet. Det hadde en egen stasjon for å transportere slaktere og slaktereierne til og fra arbeidsplassen. Slakteriet ble nedlagt i 1974.

SLAKTERIER I OSLO - gjennom Worm-Petersens linse

Publisert i Norsk Teknisk Museums blad Bulletin nr. 3 og 4 2007

2. Hordoygata 54 på Grønland
 Et av de største slakteriene i Oslo ble bygget på Hordoygata 54 på Grønland. Det var et av de største slakteriene i Norge og ble senere utvidet. Det hadde en egen stasjon for å transportere slaktere og slaktereierne til og fra arbeidsplassen. Slakteriet ble nedlagt i 1974.

3. Slakteriet i Laegdegata 48
 Et av de største slakteriene i Oslo ble bygget på Laegdegata 48. Det var et av de største slakteriene i Norge og ble senere utvidet. Det hadde en egen stasjon for å transportere slaktere og slaktereierne til og fra arbeidsplassen. Slakteriet ble nedlagt i 1974.

4. Slakteriet i Rodeløkka
 Et av de største slakteriene i Oslo ble bygget på Rodeløkka. Det var et av de største slakteriene i Norge og ble senere utvidet. Det hadde en egen stasjon for å transportere slaktere og slaktereierne til og fra arbeidsplassen. Slakteriet ble nedlagt i 1974.

Oslo historie i glemmeboken?

Ovenstående foto ble funnet i Norsk Teknisk Museums blad Bulletin nr.3 og 4 2007 hvor en del tekst til fotoene hadde fått overskriften; Slakterier i Oslo, gjennom Worm-Petersen linse.

Disse foto viser bl.a. slakteriet i Schweigaards i Oslo, eller på Grønland om man vil, vis a vis Vaterland og og videre opp Chr. Krohngsgate til Fjerdingen. Eneste slakteri av de fire som hadde litt vei til Vaterland var det på foto nr.4 som lå på Rodeløkka. Det var selvfølgelig artig å se disse gamle foto,men burde ikke tekstene til dem ha fortalt litt om hvor hudene og skinnene ble av fra disse slakteriene, de ble fraktet ,ofte over elva til garveriene på Vaterland. Det kan kanskje virke litt pirkete og komme med slike "bagateller" kanskje, men det var Norsk Teknisk Museum som i sin tid skulle huse det skomuseum her i landet som aldri ble noe av og som i 2002 hadde en utstilling av de gjenstander fra museums magasin som en gang ble samlet inn og det var , alle ære verd for det, den samme Tone Rach som foresto utstillingen og som har fattet tekstene til fotoene men som ikke har nevnt noe om huder og skinn i sin fortjefulle omtale av slakteriene. Man undrer jo på om Oslo er i ferd med å miste den delen av historien som omfatter sammenhengen mellom slakterienes virksomhet i Grønlandsområde og garverienes i Vaterlands-området , en historie som strekker seg over minst 400 år uten at det i dag finnes noe som påminner om dette i strøket Grønland /Vaterland. Og når man så legger til at Norsk Teknisk Museum er en av samarbeidspartnerne til Avd . for Skoindustrien her i landet ved Industrimuseumene i Tistedal ved Halden, så blir det litt mer besynderlig, all den stund huder og skinn blir til skinn og lær og til tusen ting, den gang ,ved så vel skofabrikker som remfabrikker og andre fabrikker. Dette blad mener jo at det er et skomuseums oppgave og holde orden i disse ting. Slik som det fremstår i dag så blir det mye litt her og litt der.

Sommerakademiet

Har også dette år, 2008 tur til Island i perioden 23-8-3-9 og ut over natur og kulturopplevelser inngår det et kurs i horn og bein arbeide. Prisen på dette er kr. 550 materialene inkludert turutgifter kommer i tillegg. For flere opplysninger, henvendels til [www. Sommerakademiet.com](http://www.Sommerakademiet.com) (kilde for info; Internett)

Nenestisk skinn søm fra tundraen

omkring en utstilling i Tromsø Museum

Fra 4-11-2007 til 24-3-2008

Utstillingen <Nenestisk skinn søm fra tundraen> ble vist i Tromsø Museum i perioden 4-11-2007 til 24-3-2008. Den viste skinnarbeider laget av nenestiske kvinner på tundraen og var fra et skinn, lær, kunst og håndverks ståsted sammenlignet med hva som finnes i verden forøvrig, altså ulikt hva man kan se til daglig, men en inntresang og lærrik utstilling å stoppe ved. Men etter dette blads oppfatning virket utstillingen litt snaut lagt opp når t. eks. gjenstander til beredning av skinn som var utstilt ikke ble navngitt og forklart. Men det er kanskje noe som kom på siden av utstillingens intensjon?

I hovedsak således viste utstillingen tre typer vesker som hver for seg hadde sitt bruksområde samt en kvinne-drakt og fottøy. Materialene i disse baserer seg på reinskinn kombinert med bruk av fagete tøyer. Nenestisk kultur og livsform er nomadisk og baserer seg på reindrift, ikke ulikt samisk kultur. I en nomadisk levemåte, hvor ting og tang stadig pakkes opp og ned under flytting måtte alle ting ha sin faste plass og det er bakgrunn for skinnveskene, klær, fottøy, redskaper, sysaker, religiøse foremål hørte hjemme i egnede skinnvesker. Ut fra dette har det utviklet seg tre ulike typer vesker som utstillingen viste, kalt for henholdsvis, Padko, Tutsya og Pad.

Padko.

<Padko> kalles den minste type veske, den måler omkring 15 cm i bredde og 20 cm i høyde. Denne type veske var første oppgave for en liten jente å lage som skulle lære seg å sy og den ble brukt til bl.a. husholdningsformål. Bare forsiden på disse er dekorert.

Tutsya.

Den andre type veske, kalt for <Tuysya> er en mellomstor veske som ble brukt til oppbevaring av sysaker, senetråd etc. Denne type veske er svært omfattende dekorert og alltid på begge veskesider i motsetning til Padkoveskene som kun er dekorert på ene siden og ofte enkelt. Og ofte har Tutsya vesker et vedheng av en mindre beholder/veske for oppbevaring av fingerbøller, nåler etc.

Pad.

Den tredje type veske kalles for <Pad> og er store vesker og målene er henimot meteren brede og nær det samme høye og de brukes til oppbevaring av klær, større fottøy og skinn og er kun dekorert på forsiden og bakstykket er større en forstykket slik at plassen i denne type veske øker. Felles for disse tre vesker er at de er laget til praktiske foremål, tilpasset en nomadisk livstil og håndverket er nødvendig å kunne for å overleve på tundraen.

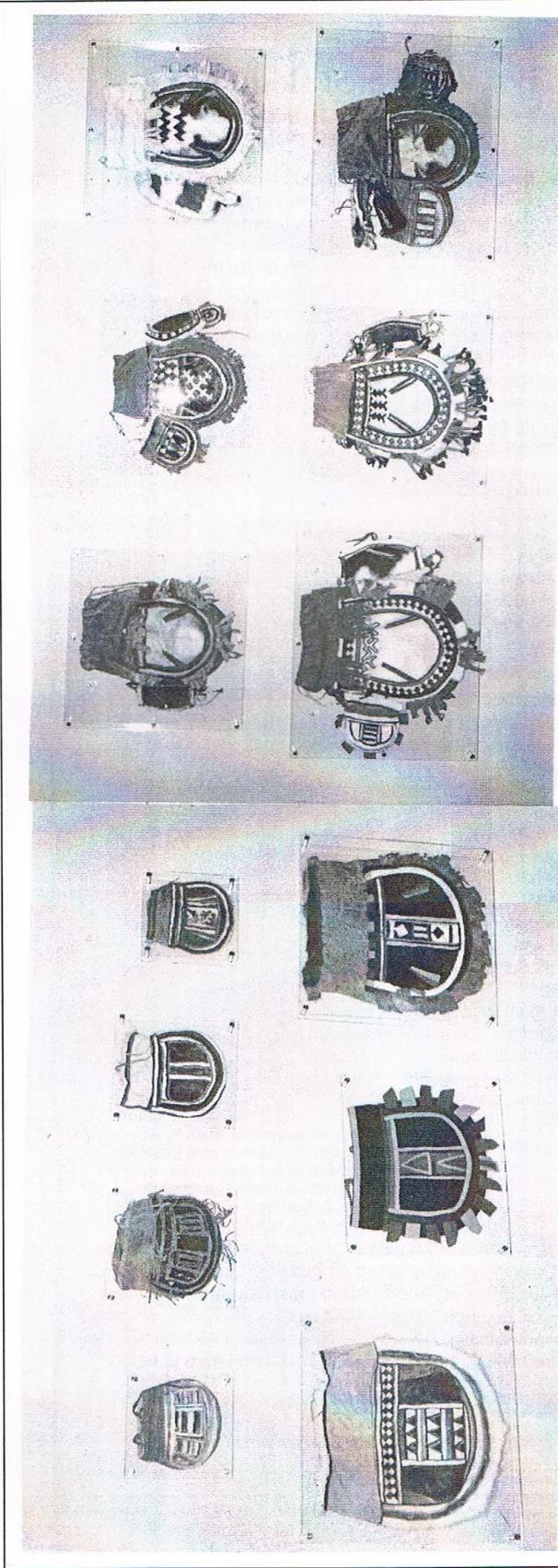
Pany.

En kvinnerlig festdrakt kalt for <Pany> var utstilt sammen med et par doble skinnstøvler kalt for <Pimy>. Men tilsammen har kvinner fire eller fem forskjellige drakter, en til festbruk, en til daglig bruk, en for sommer og en slitt gammel arbeidspesk og i tillegg hadde barn og menn sine pesker.

Ellers viste utstillingen som nevnt en rekke praktiske redskaper både til beredning av skinn og til tilvirkning av disse samt * fotografier fra nesternes land. I tillegg hadde Ekatarina Bobrikova, i nenestisk kunsthåndtverker stand hvor det var mulig å kjøpe av hennes arbeider.

Kilde for fakta opplysninger om utstillingen; Utstillingskatalog <Nenestisk skinn søm fra tundraen>, utgitt av Tromsø Museum. Denne katalog kan fremdeles etterpørres ved Tromsø Museum.

* Kilde; Avis 2

Fotoene

Foto 1, viser eksempler på Padko type vesker.

Foto 2, viser eksempler på Tutsya type vesker.

Foto 3 viser eksempler på Pad type vesker.

*Kort om nenetserne.

Omrisset område på kartet ovenfor viser sånn ca. område hvor nenetserne bor. Nenetserne utgjør til sammen ca. 40000 mennesker og rundt 80% snakker sitt morsmål. De er et av de største urfolkene i de russiske nordområder men innfor de respektive administrative distrikt er de i klart mindretall. De har en nomadisk livsstil og er kjent som reindriftsfolk. Rein gir ikke bare mat men forsyner også nenetserne med materialer for å lage klær, telt, og alle mulige slags husholdningsgjenstander. Det var dette sistnevnte som var tema for utstillingen ved Tromsø Museum. De utstilte gjenstander var innsamlet etter andre verdenskrig. Frem til 1900 tallet ble veskene også laget av andre materialer enn reinskinn, skinn fra rev, gås, bever, ekorn og sel ble brukt. Men da disse ble mer sjelden økte bruken av reinskinn, men det hadde nok også å gjøre med ekspansjon i reindriften. Det var skinn fra føttene og fremdelen av hode som ble foretrukket. Det var sterkest og hadde de beste estetiske kvaliteteter.

*Omtalen bygger i hovedsak på innholdet i utstillingskatalogen <Nenestisk skinn søm fra tundraen> utgitt av Tromsø Museum/ Universitetsmuseet.

Foto på andre siden viser den utstilte kvinnedrakt, støvler og en lue.

Kart; Gyldendal familieatlas, s.50

Klaus Graae, i København, 40 år med skinn og lær.

Fra en samtale i hans verksted.

Boken Læder av Willcox og Manning, utgitt i N.Y. 1971, i DK 1972. Er en av verdens beste bøker om lærarbeider.

Mange vil kanskje spørre, hvem i all verden er nå Klaus Graae?. Og svaret selv i skinn og lærkretser burde egentlig være mer kjent enn det er, i og med at det er han som er avbildet på forsiden av boken Læder av Willcox og Manning. Det var igjennom forespørsler bladet nådde frem til han, og fikk en avtale om en prat omkring boken Læder. Noe av det første han sa da vi satt i hans verksted var; <Det er jeg som er avbildet på forsiden> og dermed var i grunnen tonen satt for samtalen, jeg fant frem papir og blyant, begynte gjøre notater, hører han si <Jeg er i Norge to,tre ganger om året, jeg liker den norske naturen>, mens jeg noterer inntil han irritert(?) sier; <men du hører jo ikke på hva jeg sier!>.

LS&S : Men jeg må jo gjøre notater, jeg hører også hva du sier.

K.Graae; Kan du gjøre to ting på en gang da ?.

LS&S : Nei, men, (det kunne høres ut til at han snakket om skiturer i Norge)

K.Graae: Du burde skaffe deg en båndopptager.

LS&S : Kunne du si noe om boken?

K.Graae; Boken ja,... jeg kom inn hos Jim Manning en uke før han åpnet butikken i 1967-68. Jeg laget før det, den gang, perlearbeider og urtete. Jeg spurte om han var inntressert i å kjøpe mine ting. Han så på meg og spurte om jeg hadde laget noe i lær før <nei> sa jeg og så fikk jeg et stykke skinn av han jeg skulle lage noe av. Jeg laget en skinnpung og dagen etter var jeg ansatt.

Foto av Klaus Graae omkring tiden på Bit Ov Sole. Med en stor Reiseveske over Skuldren. (Foto nr 3 Graae design).

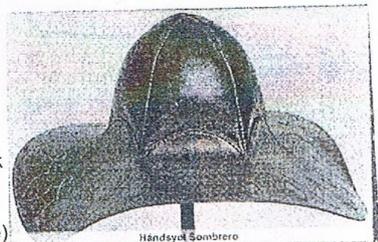
K.Graae:Jeg startet der,på Bit ov Sole med lærarbeider. (Bit ov Sole var navnet på den butikk Jim Manning startet med i København). Jim Manning selv var ikke en så dyktig lærhåndtverker. Han hadde dessuten en tendens til å rote med penger og komme på kant med folk. Han kom fra Amerika til Europa på 1960 tallet og fartet omkring i en folkevognbuss på rivieraen og lagde sandaler til folk før han kom til København. Han var enormt dyktig til å samle folk, og han arrangerte konserter med grupper som Led Zeppelin, Rolling Stones og Canned Heat. De kom hit til Bit Ov Sole, jeg lagde vesker og designer jakker til dem, ellers sydde jeg belter, hatter og vesker.

LS&S : Var musikken en viktig del av det hele?

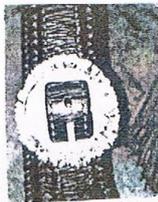
K.Graae: ja, den var viktig for åss.

LS&S : jeg mener , var Bit ov Sole del av Mannings arrangementskonsept?

K.Graae: Nei,..... det var Jim Mannings egne arrangemang, han tjente penger slik men han fikk dem naturligvis til å besøke butikken også. (Påstanden er jo at datidens(1968) dyktigeste lærhåndtverkere i verden arbeidet på Bit Ov Sole); (red anm.)

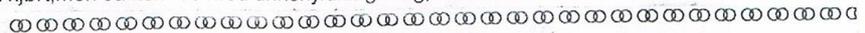
Denne type hatt er en lignede den Klaus Graae er avfotografert med på forsiden av boken Læder sittende i lampelyset (foto nr. 3, Graae Design).

Beltespenn i horn ,en av flere som Klaus Graae laget i tiden på Bit ov Sole

LS&S :Og så,....?

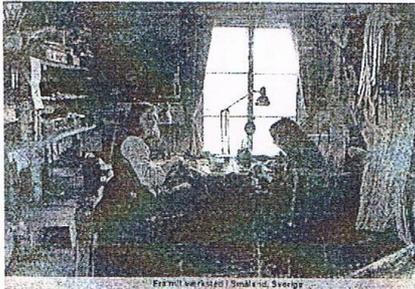
K. Graae: Ja,...så flyttet jeg til Ibitza i 1969, jeg hadde skaffet meg familie. Jeg bodde Der et år, men så fikk jeg bråk med Franco regimet, vet du hva som skjedde, de kom politisen ville se våre pass , og de så hva jeg hadde laget, og en av dem puttet bare i lommen og så inndro de vårt pass. Jeg holdt på lenge før jeg fikk de tilbake. En dag fikk jeg beskjed om og komme til politistasjon, det var som i en film og komme dit, det satt en en politisjef i et stort rom bak et stort skrivebord, jeg regnet med at nå var det kjørt,men så kom de med unnskyldninger og,.....

Et Nota Bene. Etter overskriften <Klaus Graae ,I København,40 år med skinn og lær> forventet kanskje lese meg et mer biografisk innhold i denne omtale , men omtalen tar utgangspunkt i boken Læder, av Willcox og Manning, orange utgave, publisert i København 1972. Omtalen har form av en samtale hvor det også ble snakket om den filosofi Don Willcox hadde ved å presentere de som er med i boken med <før og etter>. Denne omtale prøver i sin utforming noe av det samme som i boken.Andre spørsmål i forbindelse med boken,,forfattere o.l. er vel greiest og henvende seg til Klaus Graae med på nett:www.GraaeDesign.com.

Klaus Graae, i København, 40 år med skinn og lær.

Fra en samtale i hans verksted.

Fra Klaus Graaes verksted i Småland, Sverige
(Foto; Graae Design, nr.5)

LS&S : Hvordan var det?

K.Graae; Da var Bit ov Sole solgt til en hollende med navn Peter Van der Batenbourg og Jim Manning hadde åpnet en ny butikk han kalte for <The general Store>. Etter Ibitza bodde jeg et år i Danmark og så flyttet jeg til Småland i Sverige. Jeg bodde i 13 år.

LS&S : meneeee, Don Willcox, hvordan kom han inn i det?

K.Graae; Don,.....neeeei,....han bare kom han, det var han som var forfatteren, det var han som mente det kunne være inntresangt dokumentere det hele. Don Willcox og Jim Manning kom hjem til meg etter at jeg var kommet fra Ibitza og interjuvet meg og fotograferte. De brukte omkring to år på å lage boken. den var ikke billig å lage. Don dukket opp mellom salget av Bit Ov Sole og starten på < The General Store >.

LS&S : Så det er historien om boken?

K.Graae; det er min historie.

LS&S : det gjør ingenting, det er inntresangt, og så,...

K.Graae; Ja,... jeg flyttet jo til Sverige hvor jeg arbeidet på en gård, med mange dyr, det var innenfor en ideell stiftelse, jeg arbeidet med forskjellig, bl.a. unge mennesker med problem, men lærverkstedet var med hele tiden. Jeg ble skilt og kom tilbake til København i 1984.

K.Graae; jeg var ikke helt sikker på hva jeg skulle gjøre da jeg kom tilbake. Men så møtte jeg Peter Van der Batenbourg (mannen som kjøpte Bit ov Sole) på Strøket. Han inviterte meg ned i sin butikk og da kjørte det bare. Jeg kom i gang igjen på full tid og har siden levet av lærarbeider. Jeg har holdt til her hvor jeg er nå omkring 20 år (på Frederiksberg). Jeg har hadd mange lærlinger gjennom årene.

LS&S: det er vanskerlig å leve av lærarbeider!

K.Graae; Ja, det er det, alle jeg har lært, har hadd vanskerlig for å leve av det.

LS&S : Hva er ditt gode råd, har du noen gode råd?.

K.Graae; Mitt gode råd er at man skal tro på det man lager. Det er ikke noe hvist man vil tjene mange penger. Man må ha sjelen med, man må elske det man gjør.

I 1993 var det en utstilling på Nationalmuseet

I Brede kalt for <68 Frigjort eller Forført>.

Utstillingen omhandlet tiden omkring 1968

Og noen av gjenstandene som var med i

boken Læder var utstilt, bl.a. den pung til

venstre på det store foto og beltespennen

på det midterste beltet, et horn arbeide av

K.Graae, som har laget flere slike horn-

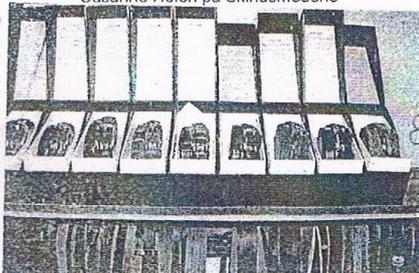
arbeider. Det store beltet til høyre er fra

samme tidsperiode

Brosjyren til venstre med påskriften

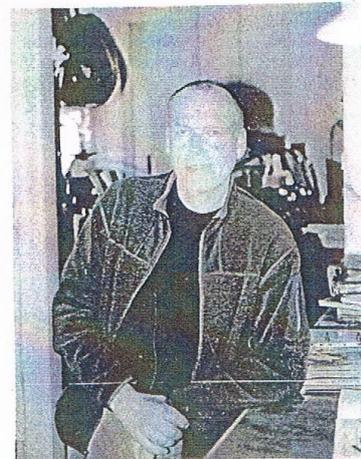
<68> er fra utstillingen. Bladet fikk den av

Susanne Holen på Skindsmedene

Graae Design

Fotoet til høyre viser Klaus Graae som han er i dag. I 1986, to år etter han kom hjem fra Sverige startet han <Graae Design>. Fotoet til venstre viser et glimt av de belter som i dag selges under navnet <Graae design> og som er i ferd med og bli et verdenskjent navn. Men..... det er jo en annen historie enn den om boken Læder, eller ..... Intreserte får kikke etter på; [www. Graaadesign.com](http://www.Graaadesign.com).

Skindsmødene i København.

Ved et 40 års jubileum

Så slumpet det til for dette blad og komme til København just det år Skindsmødene kunne se tilbake på 40 års virksomhet. Butikken ble startet i 1968, altså samme år som den mer berømte Bit og Sole ble startet og forevigeit gjennom boken som Jim Manning og Donald Willcox laget kalt for Læder.

Men til gjengjeld, om nå ikke Skindsmødene har oppnådd å bli forevigeit mellom to permer så er de godt på vei til å bli det i Klosterstredet 23 hvor butikken har holdt til i alle år, de har like til åpnet en filial i Japan. Ved starten i 1968 var de (svært mange lærhåndverkere den gang,)* inspirert av amerikansk lærtradisjon og opp gjennom 1970-årene spesialisertes lærhåndverket i en særlig dansk stil. Og tror dette bladet, mye nyere dansk skinn og lær historie, altså etter 1968, skjuler seg i butikken Skindsmødene historie.

*Kilde: <http://www.skindsmoedene.dk/traad.htm>

Fotoene: Øverst til venstre, kjellerlokalene i Klosterstredet 23 hvor Skindsmødene holder til. Øverst til venstre, Susanne Holen, som holder et foto fra åpningen i 1968.

Fotoglimt fra kurs på Skinnlåven, 4-5 april, 2008.

4-5 april d.å. var det begynnerkurs i lærarbeider på Skinnlåven ved kurslærer Arne Markussen Jr. Kursobjekter var et kortstokk futreal og et flettet belte. Det er dyp konsentrasjon over både lærer å elever i dette fotoet som fra venstre viser (i mørk skjortemed ryggen) til kurslærer Arne Markussen Jr. deretter Johanna Myklebust, Linn Askim (i hvit skjorte), så Eva Bertelsen (ved vinduet) og til høyre for henne, Catrine Rosseland (hvit skjert) og Ingunn Hansen.

* Viking Marked
Prestegårds stranda; Borreparken
4-6 juli-2008
Alle henvendelser;
[www. Borre- vikinglag.org/
kontakt.htm.](http://www.Borre-vikingslag.org/kontakt.htm)

* kilde: Internett,

Filipstad/Sverige

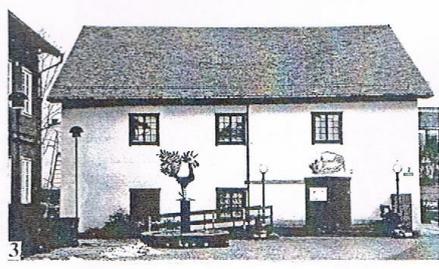
Filipstad/Sverige

Også i Sverige har det denne vinteren sett ut til at skobrandsjen sliter, Da allerhelst kanskje de små skobutikkene utenfor kjede-sammenhenger?. Denne butikken så bladet i byen Filipstad i Sverige. Den var omtalt i avisen Filipstad Tidningen (23-2-2008) som <Stans enda skobutikk stänger>. Det forekommer nokså merkelig all den stund det bor over 10000 innbyggere der. Ellers forsøker fotoene under og fortelle litt om byen som også har et av Sveriges største markeder om høsten, i september. (se andre siden om Okshälja).

Stans enda skobutikk stänger

Metas skomode i konkurs etter elva år

Metas skomode i konkurs etter elva år. Det er en trist melding for de som har vært kunder i butikken i Filipstad. Metas skomode har vært en av de få skobutikkene som har overlevd i byen. Men nå er butikken i konkurs. Dette skyldes blant annet at kjedene har tatt over markedet. Det er også blitt vanskelig å konkurrere med de store kjedene. Metas skomode har vært en viktig del av byen i mange år. Men nå er det over. Dette er en stor sak for de som har vært kunder i butikken. Det er også blitt vanskelig å konkurrere med de store kjedene. Metas skomode har vært en viktig del av byen i mange år. Men nå er det over. Dette er en stor sak for de som har vært kunder i butikken.

Fotoene.

Foto nr.1 viser Kortelgården i Filipstad hvor det bl.a. har hvert drevet garving siden 1600 tallet og i dagens tid huser den bl.a. et lite håndverksutvalg Foto nr. 2 gir et lite glimt av <Konstbutikken ved bron> som bl.a. har kunstutstillinger og en kafe hvor det er trivelig å drikke en kopp kaffe men s foto nr. 3 viser museet Kvärnen, hvor Nils Ferlin museumet er. Utvidelser av utstillingene, som bl.a. omfatter Stockholmsårne har skapt Nya Ferlinmuseet som åpner nå i disse dager, slutten av April, begynnelsen av mai

Oxhälja 5-7 September 2008

Välkommen till Oxhälja i Filipstad

En av Sveriges största marknader med 1500 platser och cirka
150.000 besökare under tre dagar

Öppettider marknaden:

Fredag 17-21.00

Lördag 8-20.00

Söndag 9-17.00

Oxhälja Marknadskommitté

Box 201, 682 23 Filipstads

Tele/fax: 0590-14008

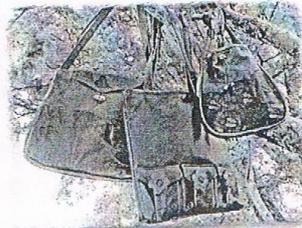
Exptider under marknaden

Fredag 10-21.00

Lördag 7-20.00

Söndag 8-17.00

Marsimartnaen/Levanger, 2008.

Rådyrskinn er mykt og smidig
Etterbehandling med lær fett
beholder skinnets glans

Marit Elin Sandsør -

Driver egen systue med hovedvekt på som av rådyrskinn

Design og syr selu

Bor på Ytterøy - Trondheimsfjordens perle - hvor

en av landets tøtteste rådyrstammer holder til

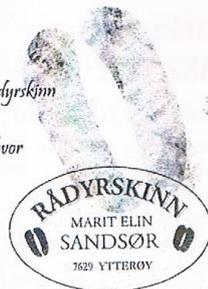
Har verksted og utsalg hjemme på gården

Velkommen innom!

Tlf. 74 08 97 73 / 952 52 649

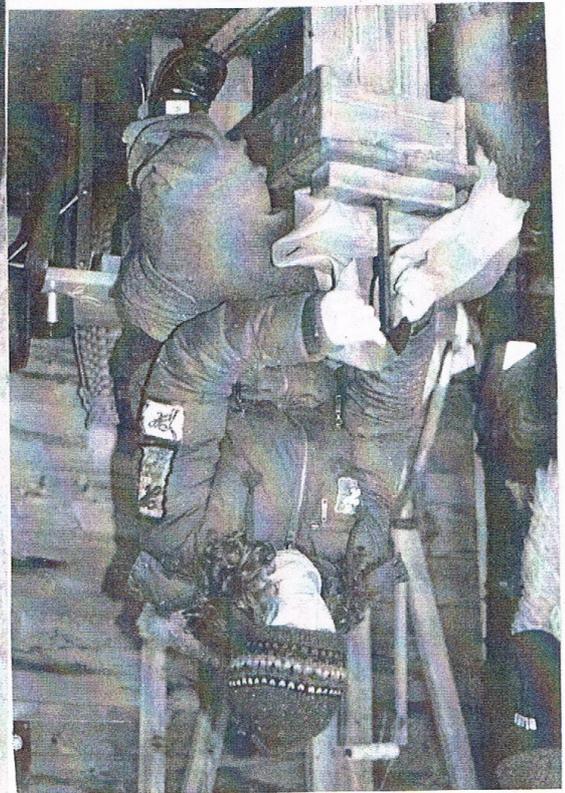
Fax 74 08 89 61 E-post: melisam@ez1.net

www.dirka.no www.ytteroy.no

Rådyrskinn.

Overstående foto viser Marit Elin Sandsør som driver Rådyrskinn og som hadde stand under årets marsimartna i dampskipsbryggen. Det er hun som lager alle de vakre gjenstander som er forsøkt vist på denne siden, under fotoet er et utsnitt av hennes egen brosjyre.

MARSIMARTNAN, LEVANGER
27februar -1 Mars - 2008

Bladet hadde tidligere hørt om at det pågikk garverivirksomhet ved Fosen Folkehøgskole, uvitende om at det skulle ha noe med Marsimartnaen og gjøre hvilket det dro til for å se etter skinn/lærhåndverkere av alle slag . Det viste seg at Folkehøgskolen var en av to aktører på dette marked med skinn-lær relatert stand og virksomhet og kom snakk med Silje Sverkholt som kunne fortelle at det var garvet over 200 saueskinn ved skolen siden høsten 2007. Hvilket jo er anseelig, men hvor mange har holdt på da ville bladet vite; S. Sverholt; <Tilsammen har 24 elever vært i sving og i tillegg kommer garving av reinsdyrskinn, kuskinn, elg, hjort, rådyr, grevling, rev og gjeit> Og det er nok så utrolig bra gjort synes dette blad som også fikk noen ord med Maria Sjaavaag som det ble fortalt var skolens store eksperimentator hva angikk garving. Og det ble et foto av begge som gjengies i denne utgave av bladet sammen med et lykkelige til, til alle 24, garvere trengs ennu.

FOTOENE; øverst til venstre FosenFolkehøgskoles stand på Marsimartnaen,2008
Øverst til høyre, Silje Sverkholt; nede til høyre, Maria Sjaavaag.

Somtidengårtinden somtidengårtidensomtidengårtidenssom tidengårtiden

Kirkeristen, Inntressekonflikten angående bruken av lokalene og området på Kirkeristen er ennå ikke avklart. Saken skal opp i de syrende organer i Oslo Kommune men ingen vet når det blir.

Behov for fri rettshjelp, Jussbuss, Arbinsgate 70, Oslo

Kurser

Sommerakademiet, har også dette år turer til Island hvori det inngår et kurs i horn og bein arbeider, inntresert; se etter på www.sommerakademiet.com

Backedals folkhøgskole /Sverige, (mellom Mora og Østersund) har kurser i både skinngarving og lærhåndverk, til litt forskjellig tidspunkt på året. Se etter på www.backedal.fhsk.se

Industrinytt

Lundhags Skomakarna AB, en svensk skofabrikk liggende i Åre i Sverige feiret 75 års jubileum i år 2007.

Tandy Leather Factory, det kjente amerikanske firmaet som selger utstyr til skinn og lærhåndverk åpnet den 21 februar 2008 en ny filial i Northampton i England. Dette skulle etter hva bladet har fått opplyst, kunne være med på å gjøre Tandys varer billigere her i landet og må en tro, i skandinavia for øvrig p.g.a. kortere bestillings og fraktvei. Men slik stillingen er mellom pund og dollar i disse tider så oppveies trolig enhver besparelse. Og dessuten er det kjent for de lærmakere som prøver handle litt i utlandet at det er toll og moms som drar prisene opp til det dobbelte. Strørre fordel for både lærmakere i skandinavia og Tandy Leather Factory ville det kanskje ha hvert og fått samordnet slike ting som Red Tag sale og andre tilbud man kan se amerikanske lærhåndverkere får men som aldri blir noe av hos skandinaviske forhandlere som selger Tandy Leather Factory varer. En samordning av fks, Red Tag Sale til også og omfatte skandinavia måtte ikke bare angå de autoriserte Tandy Leather Factory forhandlerne men også inkludere de uautoriserte forhandlere som selger tandys varer. Dette forde det i skandinavia finnes tilfeller hvor nærmeste autoriserte Tandy Leather Factory forhandler er 2000 kilometer borte mens en uautorisert forhandler av samme Tandy produkt kan holde til i nabolaget.

Marked

Rocky Mountain Leather Trade Show, Sheridan, Wyoming, USA, den 7 World Leather Debut utstillingen avvikles dette år i dagene 16-17-18 mai, 2008, den er en årlig foreteelse og er åpen for alle fra hele verden. Inntresert, se etter på; www.LeanerCraftersJournal.com

Det 42 IFOLG Show, <The Magic of Leather> arrangers dette år i Columbus, Ohio. I dagene 26-27-28 september 2008. Inntresert; se etter på <http://buckeyeleathercrafters.org>

Kunst og håndverksmessen, Lillestrøm (i Norges Varemesses lokaler) arrangeres dette år i dagene 21-22-23 november. Inntreserte, se etter på; nettsted, kunst og håndverk, norges varemesse, lillestrøm

Tilegg, til nr.2,2007, foto av sadel på siste side var gjort av Knut Karlson, til Legend of Leathercraft; International Federation of Leatherguilds president er Mr. Ernie Wyman.

*

DETTE BLAD ER NR.1- 2008

**Husk, til høsten blir ennå et Lær, Sko og Skinn publisert i
November/Desember- Nr.2 – 2008**

**Det er alltid ledig plass for nytt eller gammelt om
skinn, lær, kunst, håndverk, kultur, handel og industrinyheter
fra hvor som helst i verden
du måtte reise i sommer
stort eller smått
alt får plass
også foto**

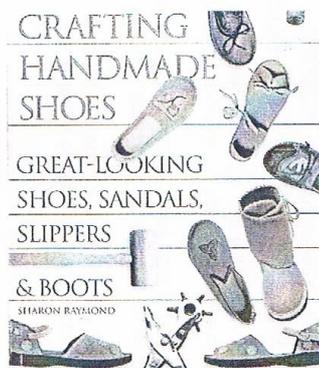
Ord omkring bok

Bok ; Sko før å nå
Forfatter; Rigmor haugsand
Forlag ; Yrkeslitteratur AVS
Utgitt år ; 1997
ISBN ; 82-584-0308-7

Boken handler om skoens utvikling fra oldtiden og frem til våre dager og er bl.a. godkjent til bruk i opplæring i skomakerfaget. Men den passer selvfølgelig for alle med interesse av sko og skoens utvikling. Boken er etter dette blads oppfatning et nyttig supplement i forståelsen av skoens utvikling og bra er det jo at det er en norsk produsert bok i tillegg. Dette forlag har utgitt flere bøker om sko og skomakeriet som leserne burde være oppmerksom på.

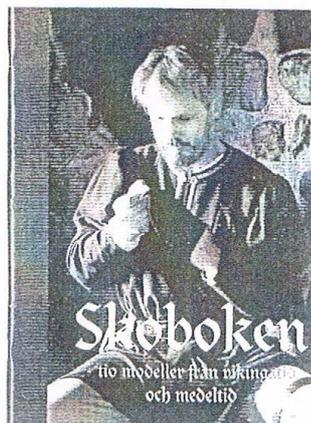
Ord omkring bok

Bok ; Crafting Handmade Shoes(Great looking Shoe, sandals, slippers and boots).
Forfatter ; Sharon Raymond
Utgitt ; (Første paperbackutgave) år 2002
Forlag ; Lark Books, USA
ISBN ; 1.579990-378-9.

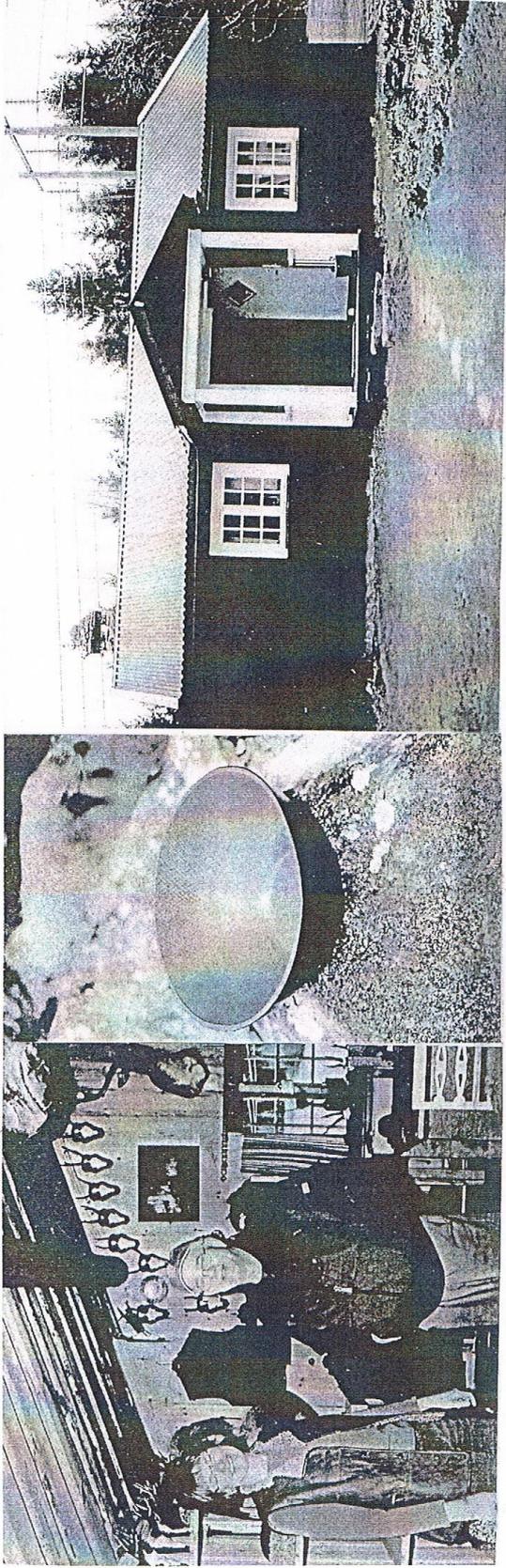
En veldig sympatisk bok, forfatterens intensjon er å gjøre skomakeriet mer tilgjengelig enn det tidligere har vært. Og når hele 12 skomakere har bidradd til boken, pluss 2-3 andre så virker det som om det er stor enighet om den sak. Man blir kanskje ikke skomaker av bokens innhold i den forstand som skoen og skomakeriet tradisjonelt oppfattes men man lærer å lage sko som av en glemt folkekunst. Boken har en kunnskap mellom permene som kanskje en gang var allmene gjennom 29 forskjellige prosjekt som i all enkelhet også blir stående som en fest for øyet midt i sin nytteverdi.

Ord omkring bok

Bok ; Skoboken (Tio modeller från viking tid och medeltid)
Forfatter ; Stefan Erikson
Utgitt ; 1 opplag, 1998
Forlag ; Tre kanoners forlag
ISBN ; 91-631-7223-2

Denne boken har med en overraskende påstand av så store ulikheter på det ene av de to skopar som ble funnet på Osebergskibet at arkeologene blir en forklaring skyldig etter denne boks innhold som ikke skal røpes her. Inntreserte får kjøpe boken og lese hva som står i den. Ellers er boken tenkt på til alle inntreserte av viking og middelaldersko og har med 10 forskjellige prosjekt fra de forskjellige perioder og like mange mønstermaler. Det er en hendig bok som enhver der vil lage denne type sko kan ha nytte av.

<Skinn i Sunne> (Varmland, Sverige)

Omkring tre kilometer fra Sunne sentrum i Varmland i Sverige holder verkstedet <Skinn i Sunne >til på en gård. Bladet fikk høre om dette verksted og tok turen dit for å skrive noen ord om det de holder på med der. For å komme dit er det et par kilometer grusvei innover fra motorveien mellom graner og store åkre hvor en å annen gård kan sees og nesten helt fremme traff bladet på Kjell og Katarina Gustafson som utgjør <Skinn i Sunne> Ikke mange minuttene senere åpnet de dørene til verkstedutsalg. som var et lite eventyr å komme inn i med skinn lær og pelshåndverk hengende alle steder omkring sammen med utstoppede fugler, <detsverre> sier Kjell om den sak< mange er funnet omkommet på motorveien ikke langt fra gården og tatt vare på>. og gamle og nye jakttrofeer henger og står omkring.

Men det var jo selvfølgelig skinn og lær det skulle dreie seg om og de kunne fortelle at de arbeidet mest med Gotlandske fåreskinn som har krøllet kort pels og som Katarina Gustafson laget luer, vester og tøffler av og litt brukte de delamskinn med rett ull til tøffler også.

Kjell Gustafson kunne på sin side fortelle at han bl.a. også laget kniver og hadde også eksempler på neverflettet slire. Elgskinn brukte de også, til vester og forklær samt okselær til noen av veskene de laget og som var veldig forseggjort.

LS&S: lager dere belter også?

Ka. Gustafson: enkelte belter lager vi jo, men å lage ordentlige belter blir dyrt og det selges lite av dem, det jeg gjør mest av er vesker og hatter (luer).

KJ. Gustafson: ja, jeg lager også gjøværutreal i katveskinn, med støpte messing spenner og D.ringer, jeg vil det skal være kvalitert, men de har ikke blitt noen suksess, noen selger jeg i året,men,.....

Mang en lærmaker kjenner seg kanskje igjen i et sånt utsagn om å lage kvalitets ting og oppleve at salget ikke blir om forventet.

Kj. Gustafson forteller videre at han gjør litt ben og horn arbeider, bl.a. elgtann halseband, <det var mest for skøy> sa han, < jeg forventet ikke noe stort salg, men de har solgt som bare det.>

Det vesle butikk utsalgat gjemmer også mange minner fra Kj. Gustafsons liv, bjørnskinn fra jakt i Alaska i ungdommen, et premieskap fullt av pokaler i skiskyting og her og der ligger ting å tang funnet på gården tilbake fra Arlids tid og mangt annet som oppdages jo lengere man er der men tiden skal jo rekke til, og spalteplassen ikke minst så det ble med dette og noen foto.

Fotone; til venstre viser Katarina og Kjell Gustafson, i midten, en bolle hun er alene om i skandinavia å lage og bl.a. innkjøpt av et dansk kunstmuseum. ligner litt på cuir bouille, men er våtpresset i form. Til høyre, verkstedutsalgat.

Invitasjon til

Mela-martnan

3. og 4. oktober 2008

Gjenåpning av det historiske
"Overhalla Marked"

www.melamartnan.no

på Melen ved Skage i Overhalla 15 km øst for Namsos.

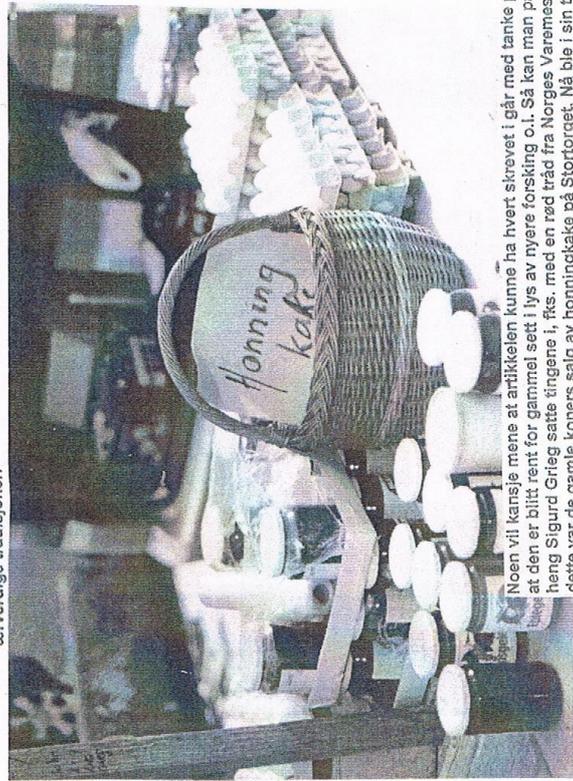

Det er bevart et slikt funn av betalingsølv fra Låhelli i Lier, et navn som likefrøem betyr *ladedstedet*, der hvor man sluttet sjøreisen og tok landveien fatt. Der har en kjøpman skjult sin fortløpste fra en handelsfærd i jorden, for senere å hente den frem igjen og av en eller annen grunn har han så ikke fått anledning til det, slik at skatten først er kommet for dagen i vår tid. Navnet *Kaupangr* betyr likefrøem markeds plass, det kjennes foruten fra Norge også fra Danmark og Sverige. Her iland det kjennes det fra to steder i Vestfold, fra Romerike (Birikaupangr i Nes), fra Hedmark (det gamle Hamarkaupangr) og deessuten fra Hallingdal, Numedal og Sogn. Herzi kommer så kaupanger i 'brandheimi, det senere Nidaros, Professor Gusstav Storm har fremhevet at disse navn er fra det 9 århundre og at deres utbredelse synes å følge hoveddalførene på Østlandet og danne faste punkter på handelsveiene.

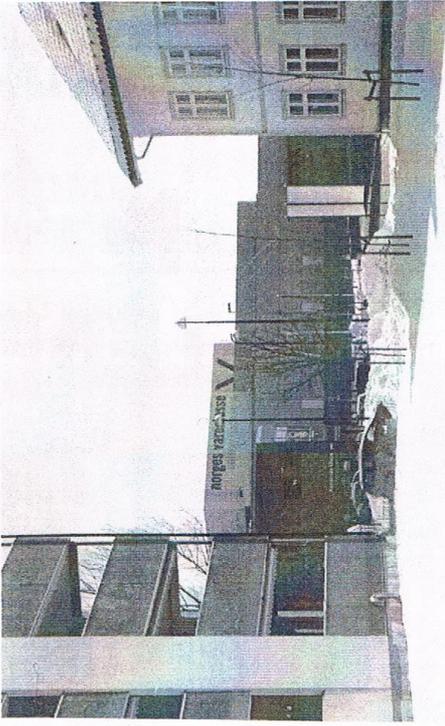
Det er som kjent forlignst påvist at Tønsberg ikke er så gammel som Snorrt sier at denne by er, og det er derfor naturlig å betrakte kaupangen i Skiringsal som en forløper for Tønsberg. På samme måte har professor Haldan Koht søkt å vise at jarlesetet på Lade ved Trondheim har vært en gammel markeds plass og at det kongerlige aniegg av Nidaros i virkerligheten betyr, at kongen flytter en gammel markeds plass til et nytt sted. Fra Harald Håraðes tid har vi enkelte mynter som er slått på Nidarnes. I en kort artikkel kan vi jo ikke omtale alle markeds plasser vi kjennet fra Norge fra vikingtid og middelalder, men markeds plassene på Hamar kan vi dog ikke forbigå, enda det ikke er stort vi vet om dem. De Harald Håraðe var blitt enekonge i Norge i 1047, begynte han en større utmyntning. I et myntfunn fra denne tid finnes tre mynter med innskriften *Olav i Hamarkaupangr*. De er altså slått i Hamar av en kongelig myntmester av dette navn. Markedet har alt den gang hvert et sentraipunkt i denne delen av landet, og det var derfor naturlig at Hamar i det 12 århundre ble valgt til bispesteset. Det er imidlertid sannsynlig at markeds plassene på Hamar har sin opprinnelse i et gammelt religiøst samlingssted, hvorom vi har bevart minnet i gårdsnavnet *Dystringbu* ikke langt fra Hamar.

Som bekjent har Væremessen i Oslo en forjølger som tidligere hadde stor betydning, nemlig det gamle Cristiania Marked eller Oslo-markedet som holdtes i februar og i sin opprinnelse går tilbake til vikingtiden. Nu er det riktig nok ikke stort annet igjen av det gamle markedet enn konene som selger honningkake på Stortorvet. Gustav Storm har i sin tid foretatt en interessant undersøkelse av det gamle Oslo-markeds elde. Han påviser at det ble holdt første søndag i fasten og denne dag var en noe eiendommerlig markedsdag, forde den var avhengig av påsken og kunne inntriffe i tiden mellom 8 februar og 14 mars. At markedet går tilbake til middelalderen påviste Storm ved hjelp av en rekke dokumenter fra denne tid som var utstedt under Oslo-markedene, og han viser bl. a. at dette marked var alminnerlig betalingsstermin for store deler av Østlandet. Imidlertid viser Storm at markedet er ennu eldre, idet det går tilbake til kong Sverres tid. Det var nemlig under dette markedet i året 1200 at bondenes overfall på kong Sverre samme år ble planlagt like under kongens øyne, ja til og med ved et møte i Hallvarskirken. At dette kunne skje skyldes altså, at de sammensvorne bønder kunne holde sitt møte uforstyrret på grunn av markedsuroen. Koht har senere vist at første søndag i fasten alltid har tiltagende måne og derved føres vi tilbake til den hedenske tidsregning, som retter seg etter månen. Professor Koht sammenstiller derfor Oslo-markedet med de gamle svenske markedene, som ble holdt på denne tid av året ved tiltagende måne, først og fremst det bekjente *Dystringer* i Uppsala, som var knyttet til det gamle hovedtempel der. Markedet i Oslo bør derfor antagelig føres tilbake til hedensk tid og det har således hvert både en hedensk offerfest og et kjøpsetvne.

For romerikinger og oplendinger var månedene februar og mars en ypperlig tid, da de kunne bruke sledetøret til å bringe sine varer frem på, mens de varer som kom sjøveien måtte derimot legres på markeds plassene om høsten, da det var umulig å komme inn til Oslofordens bunn med skib om vinteren på grunn av isen. I det gamle Oslo-marked har vi derfor rimeligvis lov til å se opprinnelsen til Oslo by- og for Norges Væremesse må det være av en viss verdi å kunne peke på at markedet på dette sted har så æverdige tradisjoner.

Sigurd Grieg

Noen vil kanskje mene at artikkelen kunne ha vært skrevet i går med tanke på fremveksten av middelaldermarkeder de senere årene og andre vil kanskje hevde at den er blitt rent for gammel sett i lys av nyere forskning o.l. Så kan man på sin side si at det ikke skrives så meget om nye funn eller eldre funn i den sammenheng Sigurd Grieg satte tingene i, fts. med en rød tråd fra Norges Væremesse til det gamle vikingmarked i Oslo gjennom å hevde at det eneste som er tilbake av dette var de gamle koners salg av Honningkake på Stortorget. Nå ble i sin tid den handelen som var på Stortorget flyttet over til Nytorget eller som det heter i dag Youngstorget. Og om ikke annet så kan jo bladet påminne om at det fremdeles selges honningkake der (foto til venstre) og at Norges Væremesse er flyttet til Lillestrøm (foto til høyre), bare så ikke tråden i det hele går i surr, kanskje.

Utstilling i det tyske sko og lærmuseum i Offenbach Macht, Leder, Lust.

Ausstellungsdauer:
26. April - 16. November 2008

Öffnungszeiten:
täglich 10 - 17 Uhr, sonntags bis 22 Uhr

Eintrittspreise:
Kombiticket Ausstellung und ständige Sammlung:
Erwachsene 7,- EUR
Senioren 5,50 EUR
Schüler und Studenten 4,- EUR

Katalog zur Ausstellung deutsch/englisch,
ca. 160 Seiten mit 150 Abbildungen
Preis 49,90 EUR

DLM Ledermuseum Offenbach
Frankfurter Straße 86
63067 Offenbach am Main

Tel: 069/829798-20
Web: www.ledermuseum.de
E-mail: info@ledermuseum.de

Anfahrt/S-Bahn:
S1, S2, S8 und S9 Station Ledermuseum
Anfahrt/Auto:
Über A 661, Ausfahrt Kaiserlei -
Berliner Straße - Ludwigstraße

MACHT LEDER LUST

*

Macht-Leder-Lust

Selve tittelen på utstillingen som er Macht-Leder-Lust betyr noe slikt som Makt-Lær og Lyst og henspiller på undertittelen som er <Verborgene codes der Leder-bekleidung im 20. Jahrhundert> .

Hvilket betyr sånn omentrentlig <skjulte koder ved skinn og lær bekleddning i det 20 århundre>. Og som det videre frengår av informasjon om utstillingen så åpnet den fredag 25 april,2008 og varer helt frem til 16 november 2008. Så det skulle være rikerlig anledning til å få sett denne utstillingen som virker til å være inntresang .

*

Städtische Kulturförderung
Städtische Kulturstiftung
Städtische Museen
Städtische Bibliothek

PICARD BREE

D L M

Das DLM Deutsches Ledermuseum Schuhmuseum
Offenbach lädt Sie und Ihre Freunde herzlich
ein zur Eröffnung der Ausstellung

MACHT LEDER LUST
VERBORGENE CODES DER LEDERBEKLEIDUNG IM
20. JAHRHUNDERT

an Freitag, den 25 April 2008 um 19.00 Uhr

Begrüßung
Horst Schneider, Oberbürgermeister
der Stadt Offenbach
Senatsvorsitzender des DLM

Dr. Christian Rathke, Direktor des DLM

Einführung
Dr. Rosita Nenna, Kuratorin der Ausstellung

20.30 Uhr: „Masoch – eine rituelle Rezitation“
von Gerhard Rühm mit Zitaten von Sacher-Masoch
und Ignatius von Loyola.

Konzertante Aufführung unter Leitung von
Theresa Buschmann, mit je sechs Sprecherinnen
und Sprechern

